

„A templomnak nem csak a megjelenése barátságos; a gyülekezeti hirdetőtáblán megtalálom a környező települések istentiszteleti időpontjait is, külön kiemelve, hogy mely templomok közelíthetők meg kerekesszékekkel, és melyekben található babakocsi. A bogláriak ráadásul a vasárnapi istentiszteletek után a német mintára indult Kirchencafé (egyházi kávézó) bevezetésével is építik a közösséget.” <i>Biciklivel a Balaton körül – keresztény látóvalók nyomában</i> ➤ 4–5. oldal	„Másképp lutheránusságunk alapja elsősorban Krisztus, másodsorban <i>Luther</i> . Krisztus sem tekintette szégyennek, hogy a nép nyelvén, stílusában és korának megfelelően tanítson, a Luther-énekek nem kis hányada pedig nemcsak a gregoriánból vett dallamokra épül, hanem a korabeli népszerű nóták, kocsma- lok zenéjének »megkeresztelése« krisztusi szövegekkel.” <i>Zarándokének – újra</i> ➤ 9. oldal	<i>Melléklet:</i> Útitárs – magyar evangéliumi lap
---	---	---

Fatalin Helga, a gyülekezet lelkésze, Fabiny Tamás püspök és Mekis Ádám esperes az ünnepi istentiszteleten

Új „lelki gyöngyszem” Gyöngyösön

▶ Mostantól Gyöngyös nem egyszerűen a szőlő és a bor vagy – a ferenceseknek köszönhetően – az egyházi hagyományok, illetve a gótikus és barokk műemlékek városa, a Mátra kapuja, hanem egy kicsiny evangélikus közösségnek immár saját lelki hajlékkal bíró otthona is, az újonnan átadott imaháznak köszönhetően. Dr. Fabiny Tamás püspök e szavakkal kezdte igei szolgálatát Gyöngyösön augusztus 8-án délután a szentelési ünnepségen.

Róm 9,16 alapján arról is beszélt a püspök, hogy a magyar nyelvünk tíz legszebb szavának egyikét, a *gyöngyöt* nevében viselő hevesi városka példázata is a könyörülő Istenről kell, hogy szóljon. Méghozzá úgy, hogy a lelkész fáradozása mellett ott van a közösség fáradozása is. A hálaadó istentiszteleten meghívottak népes serege jelent meg, és ünnepelt együtt az alig több mint hetven tagot számláló helyi evangélikus közösséggel. Még az utcában lakók is tiszteletüket tették, hogy lássák, kik is lettek a csendes utca új lakói. A ház

alkalmasnak bizonyult a vendéglátó szerep méltó betöltésére: aki kiszorult a negyven férőhelyes kápolnából, a felső szinten lévő teremben foglalt helyet, hogy kivetítőn keresztül kísérhesse figyelemmel az eseményeket. A helyek elfoglalása alatt *Johann Gyula* csömöri lelkész harsonajátéka szólt. Az igehirdetés után *Szabó Viola* hegedűtánár játszott duó tanítványával, *Váraljai Eszterrel*, majd a megjelent lelkészek kérték Isten áldását az ősi confirmában az épületre és használóira.

➤ Folytatás a 3. oldalon

Határokon át Melanchthonnal

Kiállításnyitó a Deák téren

▶ Erdély, az Országos Széchényi Könyvtár, Szeged, Debrecen és a szarvasi Széllőrsa országos evangélikus ifjúsági találkozó után augusztus 8-ától a Deák téri evangélikus templomban látható az immáron három éve vándorló Melanchthon-kiállítás. A *határok legyőzése – Philipp Melanchthon európai jelentősége* című tárlatot a déli istentiszteleten szolgáló dr. Fabiny Tamás püspök nyitotta meg. A reformáció emlékbizottság elnökeként hangsúlyozta a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára való készülődés jelentőségét, és megemlékezett, mennyire szíven viselte Melanchthon Magyarország sorsát: „Alighanem életre szólóan meghatározta vonzalmát az a tény, hogy szülővárosában egy bizonyos *Johannes Hun-garus* volt a tanítója.”

Az Europäische Melanchthon-Akademie Bretten legújabb nemzetközi kiállítását eredetileg az Európai Egyházak Konferenciája és az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa által az erdélyi Nagyszebenben rendezett 3. ökumenikus találkozón mutatták be. A forgatókönyv és katalógus né-

met, holland, magyar és román közreműködéssel készült, az eredeti, német nyelvű anyagot *Czenthe Miklós*, az Evangélikus Országos Levéltár igazgatója fordította. A tizenhat általános információt tartalmazó táblát mellett négy az erdélyi, négy pedig a magyarországi vonatkozásokról tanúskodik – ez utób-

bit dr. Keveházi Katalin, a Szegedi Tudományegyetem Könyvtárának igazgatóhelyettese állította össze.

➤ Folytatás a 3. oldalon

Kalap vagy oltalom?

■ DR. LACKNER PÁL

Nem a divat vagy a protokoll sokszor áttekinthetetlen kérdéseiben szeretném most a kedves Olvasót elkalauzolni, hanem egy kis együtt gondolkodásra csábítani, a német nyelv összetett fordítási (és néha fordítási) lehetőségei kapcsán. Augusztus 13. a német kultúrtörténetben nemcsak a hírhedt – szerencsére ma már csak néhai – berlini fal építésének kezdete, de ezen a napon jött létre 1727-ben Szászországban *Nikolaus Zinzendorf* gróf vezetésével az a sajátos, eredetileg a misztika szélsőséges formáitól sem mentes kegyességet képviselő közösség, a testvérgyülekezet is, amelyről általában keveset tudunk, mégis sokszor meghatározza mindennapi életünket is.

A cseh husziták és a német pietizmus egyes hagyományainak sajátos ötvözeteként létrejött gyülekezet, majd kis egyház önálló egyház is, de egyszersmind tagja a Németországi Protestáns Egyháznak (EKD) és a szabad evangéliumi szövetségnek is. Az alapító Zittau közelében, saját birtokán hozta létre azt a telepet, ahol a közösség tagjai éltek. Ennek neve Herrnhut, amelyet „az Úr oltalmának” lehet legprecízebben fordítani, de a szókép azonossága miatt többször szerepelt már egyházi híradásokban „az Úr kalapjaként” is. (Valószínű, hogy a fordítót tudatosan vagy tudat alatt befolyásolta az ismert dalrészlet: „Ha a föld *Isten kalapja*, akkor Magyarország a bokréta rajta!”)

A község sajátossága, hogy a temető itt nem a megszokott díszes kert, nem is *Friedhof* (vagyis „a béke udvara”) néven emlegetik, hanem egy puritán terület, méltó a *Gottesacker* („Isten szántója”) elnevezésre. Lassú fejlődés, a szűkké vált eredeti mellett újabb telepek létrehozása (a nevek is sokszor árulkodóak: *az Úr városa* vagy *a kegyelem ártere*), majd intenzív misszió eredményeként a közösség ma tizenkilenc egyháztartományban 825 ezer tagot számlál; ebből alig három százalék él Németországban. A közösség iskolarendszere, szociális intézményei jelentősek. Dánia megbízásából Grönland misszióját végezték (az egyetlen helyi egyetem ma az egykori missziós épületben működik, de a grönlandi írásbeliség, bibliafordítás is nekik köszönhető). Jelentősebb közösségeik Costa Rica, Guyana, Suriname, Tanzánia, Kongó, Alaszka, a nyugat-indiai szigetvilág (Jamaika, Kuba, Kajmán-szigetek), Namíbia, Dél-Afrika területén találhatók. Hondurasban a garufin indiánok, Szibériában a csukcsok és a jupik között szerveztek eredményesen gyülekezeteiket. Csehországi pár gyülekezetük a Cseh Testvérek Egyházának tizenharmadik esperességét alkotja. Ez mind szép – merülhet fel a szemlélődőben a kérdés –, de mi kö-

zünk van ehhez nekünk, Kárpát-medencei evangélikusoknak, hol van a már említett kapcsolópont? Melyek azok az említett hatások? Három is megnevezhető: a hallható, a látható és az olvasható. A *hallható*: az *Evangélikus énekeskönyvben* két ének található az alapító gróf tollából. A maga módján mindegyik népszerű volt egy-egy korszakban, a kántorképzőben különösen: a 266. (*Isten szíven megpihenve*) és a 443. (*Vezess, Jézusunk*). Előbbinek a dallama is innen származik, a másik már meglévő zenére készült. A német énekkincsben több mű is szerepel ebből a kútfőből. A nálunk szereplők két, teológiai szempontból is fontos kifejezést hangsúlyoznak: az egységet és Jézus vezetését.

A *látható*: adventtől vízkeresztig – főleg a német eredetű – gyülekezetek egész sorában találkozhatunk egy papír- (vagy műanyag) alkotással a templomtoronyban, a gyülekezeti teremben vagy az oltárterben felfüggesztve és kilágítva. Családi használata is ismert. A matematikában érvényes – a görög geometriát pontosító *Kepler* által megalkotott – definíció szerint ez arkhimédészi konvex poliéder, azaz soklapú test. Magyarán egyenlő élhosszúságú, nyolc háromszögre és tizenkilenc négyszögre épülő forma, amely mint „adventi csillag” vagy „herrnhuti csillag” vált ismertté, nem csak egyházi körökben. Eredeti színezése: piros tövek és fehér csúcsok; ma már több színben is elérhető. A lassan kétszáz éves terméket az első világháborútól a gyülekezet gyára készíti. A céget a hajdani Német Demokratikus Köztársaság államosította, de a termék megmaradt.

Az *olvasható*: 1731 óta jelenik meg évente az a kis könyv, amely a *Die Losungen* címet nevet viseli. Magyar változata az *Útmutató*, amely a napi bibliaolvasás fontos segédlete. Az eredeti cím szó szerinti fordításban „jelszó”, egy betű eltéréssel „megoldás” vagy „oldat”. A név eleje azonban utal sorsolásra is, hiszen az egyes napok ószövetségi igéit kisorsolják, az újszövetségeket pedig ezekhez választják. Az évi ige azonban nem az itteniek hagyománya, az egy ökumenikus társaság választása alapján kerül a *Losungba*. Első idegen nyelvű kiadása az angol volt (1740), a francia követte (1741), a legújabb pedig a koreai (2009). A nyelvek az ábécé szerint az afrikaanstól a zuluig, a világnyelvektől az alig húszezer ember által beszélt szorbig terjednek. Hallható, látható és olvasható hatás: a több mint kétszáznyolcvan évvel ezelőtt létrejött Herrnhuti Testvérek közössége tehát nyomot hagyott egyházunkban is.

A szerző evangélikus lelkész, protestáns tábortábori püspök

Oratio œcumenica

Urunk, Istenünk, aki Atyánk szeret-nél lenni, Fiadban gyermekeidnek szeretnél tudni, könyörülj rajtunk, hogy értsük akaratodat! Köszönjük, hogy a mai istentiszteleten is megta-paszthalhattuk, hogy igéd éltető ele-del, életújító világosság!

Milyen jó, Urunk, hogy előtted lepleződik le életünk, ott, ahol közel a segítség, eléd lehet állni úgy, amilyenek vagyunk, és te nem engedsz to-vább úgy, ahogy eléd érkezünk! Így kérünk egyházadért: hozd világosságra a léhaságainkat, hogy ne vegyünk részt meddő vitákban, terméketlen cselekedetekben, haszontalan találko-zókon. Ments meg bennünket a lát-szatcselekvésektől, de adj világosságot gyülekezetünk tagjainak, lelkészeknek, egyházvezetőknek evangélikus egyhá-zunkban, de más felekezetekben is, hogy só, világosság, kovász legyünk a világban, hogy mindenki megértse, te vagy az egyedüli Isten, és nincs más!

Hálát adunk azokért a szolgáló-kért, akik gyülekezetünkben idejüket, energiájukat és pénzüket nem kímél-ve cselekszik azt, amire elhívtad őket, és szolgálataik nyomán életek újulhat-nak meg, szabadulások történhetnek. Te őrizd és neveld a frissen megtérte-ket, új életben járókat, hogy ellene tud-janak állni a gonosznak, a kísértésnek, és közeledjenek hozzád, hogy ígéreted szerint te is közelebb jöjj hozzájuk!

Tudjuk, Urunk, hogy a te terem-tésed jó, sőt szép és harmonikus is, ennek tudatában mégis ellene te-szünk. Nem vigyázunk arra, amit élettérül adtál nekünk, amit szeret-nél megőrizni az utánunk jövő nem-zedékeknek is. Adj bölcsességet a po-litikai, gazdasági hatalmat gyakorlóknak, hogy szerintedvalóan bánjanak veled, de ments meg bennünket attól, hogy a teremtést imádjuk a Terem-tő helyett. Szíved szerint való embe-reket adj a te népednek! Könyörülj hazánkon, népünkön, nemzetünkön is, hogy áldásodban élhessünk!

Előtted van, Urunk, egyéni éle-tünk. Adj bölcsességet, hogy tudjuk ápolni házasságunkat. Te adj világos-ságot és útmutatást, miként neveljük gyermekeinket; te óvd meg őket. Benned találjanak békességet, meg-élegítettet!

Köszönjük, hogy a szükségben élőket is a te kegyelmed alá tehetjük. Segítsd a munka nélkül, a kórház-ban lévőket, a halál révén állókat és a gyászolókat. Bennünket is használj a felénk való szolgálatban, hogy amíg zarándok gyülekezetként ebben a világban élünk, bukásaink, elgyen-güléseink ellenére is hű szolgálidnak bizonyuljunk itt! Ámen!

SEMPER REFORMANDA

„Ugyanígy benne van a Miatyánkban az a másik gyónás is, amelyet feleba-rátja előtt végez mindenki. Ennél egy-máskan gyónjuk vétkeinket, és megboc-sátunk, mielőtt Isten elé lépünk, és bűnbocsánatért könyörgünk. Bizony valamennyien vétkezünk egymás ellen, ezért mindenki előtt készségesen kell gyónnunk egészen nyíltan, nem is kell szégyenkeznnünk egymás előtt.”

▶ Luther Márton: Nagy káté (Pröhle Károly fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 11. VASÁRNASZEPTEMBER 11. – FIL 3,7-14

Cellák

„Vagy elfelejtetted, hogy az ember a nyugalmat, sőt akár a halált is több-re becsüli, mint a szabad választást a jó és gonosz megismerésében?” *Dosztojevszkijnek* a nagy inkvizítor-ról szóló poémája a középkorba ve-zet minket, amikor Jézus újra meg-jelenik az emberek között. Csodákat tesz, és a nép szereti őt. De eljön a mindenkit félelemben tartó, ugyan-akkor tiszteletet ébresztő nagy ink-vizítor, egy kilencven év körüli, szál-faegyenes bíboros, aki börtönbe csu-katja Jézust; nem engedheti, hogy to-vább áltassa az embereket.

Éjjel aztán bemegy, hogy a cellában őszintén beszéljen a fogollyal. El-mondja, hogy Jézusnak már nincs jo-ga szólni többé. Amit mondani akart, már elmondhatta a Bibliában. Szemé-re veti, hogy a legnagyobb érték ké-tte a szabadságot, miközben az ember nem tud mit kezdeni ezzel. Akkor, amikor a sátán felkínálta a kenyeret a megkísértés idején, akkor kellett vol-na azt választania, hogy a kenyér maradhasson a fő mozgatóerő a sza-badság helyett. Mert az ember a ke-nyeret tudja csak imádni, és nem akar, nem is tud szabadon dönteni. Ha a kenyeret adta volna a népnek a sza-badságot hozó igék helyett, akkor megválthatta volna őket. „Ahelyett, hogy birtokba vetted volna az embe-rek szabadságát, még nagyobbra nö-velted” – vádolta Jézust a bíboros.

Pál barátainak ír. Ezt a gyülekezetet, a Filippiben élőket különösen szer-e-ti. Ugyanakkor aggódik is, hiszen mi-után ő elmondta nekik a keresz-ténység titkait, judaista tanítók érkez-tek oda, és azt próbálták elfogadtat-ni az emberekkel, hogy a törvény

megtartásával kezdődik Isten megis-merése. Rendnek kell lennie! Az em-ber arra van, hogy szabályokat köves-sen. Lehet, hogy van jó szándék, de esendők vagyunk, ezért az első a törvény. Nem szabad engedni, hogy mindenki valamiféle hit hangoztatá-sával szabadon dönthessen az élet dolgaiban. Azért van a törvény, hogy lássuk az utat, neho-gy eltévedjünk.

Pál pedig megjed, hiszen neki is így kezdődött a története.

„Nincsen csábítóbb az ember szá-mára, mint lelkiismeretének szabad-sága, de nincs gyötrelmesebb sem.” A nagy inkvizítor nyíltan elmondja Jézus-nak, hogy saját magának is ellent kellett mondania, amikor úgy látta jónak, hogy az egyház szakadjon el Jézustól, és valósítsa meg a „félelmetes és okos szellem” akaratát, és vegye el az em-berek szabadságát.

Most végre, másfél ezer évvel Krisz-tus után, az inkvizíció korában újra nem kell az embereknek dönteniük. Ez boldoggá teszi és felszabadítja őket, hi-szen azt hiszik, hogy most élnek meg igazán a hit lehetőségét. Sőt ők maguk hozták el a szabadságukat, maguk mondták le róla, és áldozatként tették le az egyház lába elé. „És az emberek megőrültek, hogy megint úgy vezetik őket, mint egy nyáját, hogy végre le-vették szívükről azt az oly félelmetes adományt, amely annyi gyötrelmet okozott nekik.”

Pál barátainak ír. Talán máskor nem beszélne ilyen őszintén saját életéről. Elmondja, hogy a fiatalokra teljesít-mények halmozásából állt. Szeretett jól viselkedni. Leginkább pedig Isten

előtt akart megfelelni. Farizeusi isko-lába járt, zsidó volt minden érte-lemben. Azon fáradozott, hogy ebben előrejusson. Ismerte a törvényt, és úgy tudta, hogy Isten azokat fogadja el, akik a törvényt megtartják.

Pál barátainak ír. Ebben a körben még a csúnya szavak is megengedhe-tők. Úgy ír bibliát, hogy teljes való-ját beleadja. Talán még a tinta is fröccsen az indulattól. Milyen szó kell ahhoz, hogy a filippiek megértsék, hogy a törvény teljesítéséhez ragasz-kodó élet, magatartás kárt okoz? Ki-mondja a mocskos szót, mert meg kell érteniük, hogy az, amit kaptak, mindennél többet ér. Szívükben, lel-kükben, személyiségükben élhetik át az Istenhez való tartozás boldogsá-gát. Azt, hogy Isten felemeli őket, el-fogadja őket úgy, ahogy vannak. Minden külső törvény csak arra jó, hogy szembesítse az embert tehetet-lenségével, bénultságával, értékte-lenségével. Itt valami olyan ajándék az övék, amely cselekvővé teheti őket, amely kinyitja őket az élet lehe-tőségeire, örömeire, távlataira.

A poémát *Ivan Karamazov* meséli öccsének, *Aljosának*. Mire ő hosszas gyötrődés után azt mondja: „A te inkvizítorod nem hisz Istenben, ez az ő egész titka!” A bátyja így felel: „És ha így van! Végre rájöttél. Valóban így van, valóban ennyi az egész titok, de hát ez nem szenvedés, legalábbis egy olyan ember számára, mint ő, aki egész életét arra a pusztai hőstetre áldozta, és nem gyógyult ki az emberiség sze-retetéből? Életének alkonyán kétség-telenül meggyőződik arról, hogy csakis a nagy, félelmetes szellem tanácsai sze-rint lehetne valamelyest elviselhető

A VASÁRNASZEPTEMBER 11. – FIL 3,7-14

rendbe fogni ezeket a tehetetlen láza-dókat, ezeket a »csúfságra termett, fé-lig sikerült kísérleti lényeket«.

A törvény emberei vagyunk, mert nem hiszünk Istenben. Magunkban bí-zunk. Készek vagyunk, hogy helyesen, tisztességesen és a rendnek megfele-lően éljünk. Ha az akadálypályát tel-jesítettük, Istennek az a dolga, hogy va-lamiféle mennyországba juttasson.

Bár hinnénk Istenben! Akkor éled-ne a bennünk levő holt. Ha mustár-magnyi hitünk lenne, akkor – mit he-gyeket! – emberi lelkeket mozdíthat-nánk meg az irgalom és a jóság, a nagylelkűség és az örökkévalóság szeretete felé.

Bár hinnénk Istenben! Akkor nem válnánk saját magunk által kreált rendek rabszolgáivá. Nem lennénk ítélkezők, mások bűnét számon tar-tók, bosszúállók.

Bár hinnénk Istenben!

Mi a történet vége? Mit mond Jézus? Nem szól semmit. Amikor végül az inkvizítor kitarja a cella ajtaját, hadd menjen, akkor Jézus búcsúzóul meg-csókolja. Mit jelent ez a csók? Ez Dosztojevszkij titka. Talán Jézus megérti a világ bénultságát? Talán látja saját ellehetetlenülését, és emberi lélek megnyerésének kudarcát, hogy nem marad más, csak a kereszthalál, amely talán mégis odavezeti az em-bert Istenhez, szemtől szembe állít-a vele, és megérteti végtelen szerete-tét? Talán csak egyszerűen megszánja ebben a torzult lélekben az embert? A csók Dosztojevszkij titka.

■ KOCZOR TAMÁS

Új „lelki gyöngyszem” Gyöngyösön

► Folytatás az 1. oldalról

Az ünnepi istentiszteletet követő közgyűlést dr. Szabó Dénes felügyelő nyitotta meg mindenkit pontosan számon tartó köszöntő és köszönő szavaival.

Fatalin Helga, a szórványgyülekezetet gondozó hatvani lelkész mindenekelőtt elmondta, hogy a gyöngyösi evangélikusok igazán büszkék lehetnek, hiszen már a re-

elmondta: a közösség hűségét és élni akarását bizonyítja, hogy egy régóta dédelgetett álomból valóság lett, mégpedig úgy, hogy ezért újra és újra áldozatot kellett hozniuk.

Az eredetileg családi házként használt épület lassan gyülekezeti életre alkalmas térré alakult, meglették a berendezési tárgyak is. Példaértékű, hogy a maroknyi gyülekezet évek hosszú során át gyűjtögette össze azt az anyagi tartalékot, amelyből

egymillió forint volt. A szöttek oltárkép az Őrségben készült (Palatkásné Kolhofer Judit alkotása), az oltárterítők pedig Győrben, Kutas Emőke műhelyében; az utóbbiakat a hatvani gyülekezet adományából vásárolták meg.

A lelkészről beszámolója után Mekis Ádám esperes, Kákay István országos irodavezető, Juhász Ferenc kanonok-plébános, Csengeri Árpád református gondnok, Benczúr László egyházkerületi felügyelő köszöntése hangzott el; az utóbbi készítette a megvásárolt ingatlan átalakításának tervét is. Végezetül Fabiny Tamás ismét köszönetét fejezte ki a tokaji gyülekezetnek, amely – az országos egyház segítségével – a vártnál lényegesebben nagyobb kárpót-lási összeghez jutva 36 millió forintot átengedett belőle a gyöngyösieknak a gyülekezeti ház kialakítására.

Nem mellékes az az összefogás sem, amelynek a motorja a gyülekezethez tartozó dr. Székács György országos ügyész és Helfrich Péter, az országos iroda ingatlanrendezési osztályának vezetője – a lelkészről férje – volt, hogy minél rövidebb időn belül megvalósulhassanak a tervek.

A gyöngyösiek öröme pedig hétről hétre fokozódhat, hiszen mostantól minden vasárnap délelőtt tizenegy óratól istentiszteletet tarthatnak a gyülekezet új otthonában, az Arany János utca 6. szám alatt.

■ HHÁ

FOTO: HORVÁTH-HEGYI ÁRON

formációt követő időkből, 1553-ból található feljegyzés az itt élő lutheránusokról. Röviden beszámolt az imaház kialakításának folyamatáról, és

megvásárolhatták a berendezést. A kifejezetten a gyülekezeti ház kialakításának céljával meghirdetett adománygyűjtés eredménye pedig több mint

Határokon át Melanchthonnal

► Folytatás az 1. oldalról

A történész köszöntőbeszédében elmondotta: „A 16–18. században Melanchthon a legolvasottabb szerzők egyike volt, Magyarországnak nem volt olyan szövege, sem olyan társadalmi rétege, ahol ne állt volna az otthonok könyvespol-

Halálának négyszázötvenedik évfordulóján, 2010-ben a protestáns egyházak a reformáció nagy tanítómestereire emlékeznek, a reformációi emlékbizottság pedig a 2017-ig tartó tematikus évek sorában az ideit évet a reformáció és nyilvánosság témájának szenteli.

melyből kitűnik, hogy Wittenberg valóban Európa egyik legfontosabb szellemi műhelyévé vált a reformáció következtében, és ezen a téren döntő érdemeket szerzett Philipp Melanchthon is. A 16. században több mint ezer, Magyarországról érkezett diák látogatta a wittenbergi egyetemet, közülük négyszázharmincan voltak Melanchthon tanítványai – többeket a házába fogadott, asztalához hívott. A magyar diákokkal – levelezés útján – rendszeres kapcsolatot ápolt, ezért jogosan nevezik Magyarorszag tanítójának is.

Bizonyosságát adja a tárlat annak, hogy a határok valóban legyőzhetők nemcsak országok, de templom és tér, profán és szakrális között is: mindössze egy kiállítás szükséges, ahol e kettő értéket teremtve találkozunk. Az első tabló egyik mondata ekképp fogalmaz: „Európának szüksége van Ciceróra és Krisztusra, humanizmusra és reformációra, műveltségre és hitre.”

A kiállítás szeptember 15-ig tekinthető meg a Deák téri evangélikus templomban hét-főtől szombatig délután három és hat óra között.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

A SZERZŐ FELVÉTELE

cain egy-két kötete.” Majd hozzátette: „Előbb vagy utóbb minden tudós szembekerül Melanchthonnal.”

Mindezek jegyében méltó tiszteletadásnak és megemlékezésnek bizonyul a bőséges információval szolgáló tárlat,

HIRDETÉS

„...hogymindnyájanegetykelegyenek...” (Jn 17,21)

Tiszteletteljes szeretettel hívjuk testvéreinket augusztus 19-én 18 órára a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának kápolnájába (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.) az állami ünnepünk előestéjén ökumenikus közösségben megrendezendő ünnepi istentiszteletre.

D. SZEBIK IMRE, a MEÖT elnöke, DR. BÓNA ZOLTÁN, a MEÖT főtitkára

A fűtőrendszer átmosása

Hétfőn délelőtt írom ezt az Égtájolót. Hajnalban még nyugalom volt a házban, gyorsan papírra is vettem néhány gondolatot. Aztán megindult a hivatali élet: telefonok, megbeszélések, látogatók, elintézendő ügyek. Közben feleségem rákérdez, mikor teszem fel a kerékpárokat az autótetejére. Ő már csomagol. Estére ugyanis szeretnénk a szárszói üdülőbe érn.

Tapasztalatom, hogy sok lelkész nehezen megy szabadságra. Vagy azért, mert nem könnyen kap helyettest, vagy azért, mert önmagát nélkülözhetetlennek gondolja. „Húsz éve nem voltam szabadságon!” – hallottam már kollégától, és nem tudtam eldönteni, hogy panaszkodik vagy dicsekszik. Ezzel szemben ismeretek olyan egyházmegyét, ahol kötelezővé tették: minden lelkész legalább két hetet legyen távol a gyülekezetétől, és pihenjen, töltekezzen.

Mert bizony el lehet fáradni. Mi, akik visszatérően beszélünk a sabbát jelentőségéről, nem tartjuk meg a heti egy munkaszünetet. Pedig jól mondjuk: Isten nem hat, hanem hét nap alatt teremtette a világot. Ugyanis a pihenés is a teremtő folyamat része. Prédikálunk Jézus szaváról, hogy „jőjjetek énhozzám mindnyáján, akik megfáradtak, és meg vagytok terhelve, és megnyugvást adok nektek” (Mt 11,28) – ám mintha magunkban hozzatennénk: mindnyáján, a lelkészeket

kivéve, hiszen ők nem fáradhatnak meg. Mit szól a gyülekezet ahhoz, hogy a nagytiszteletű úr vagy asszony szabadságra megy?

Sokat jelentett nekem, amikor először találkoztam egyik püspökeldöm, Szabó József Áldott fáradság című írásával: „Fáradt vagyok. Ő, az a nyomorult emberi fáradság, amelyet olyan jól ismerek. Mellém teleszik alkonyatkor; nagy, nehéz zsákok tesznek a vállamra, súlyos ólmot kezembe-lábamba, s húz-húz lefelé... (...) Miért nem lehet az ember mindig friss, eleven, tetteire kész, ruganyos akaratú, hogy így állhatna mindig Isten audienciájára...?! (...) Úgy találtam, hogy ha az ember elég alázatos tud lenni, akkor még a fáradság is evangéliumi örömhírt tud jelenteni. Igen, mert Jézus is elfáradt. Akik világot tart a kezében, és a csillagokkal labdázhatnak, egyszer úgy elfáradt az úton, hogy »azonmód« leült. Elcsigázott teste restelkedés nélkül azonmód leroskadt Jákób kútjának kávéjára. Úgy elaludt a hajóban, hogy még a vihar táncoltató ereje sem tudta felzavarni, s úgy elgyengült a kereset alatt, hogy erőtlennül hullott Jeruzsálem utcaköveire. Azóta a fáradság szent dolog lett, mert Ő megszentelte. Jézus akkor volt leginkább ember, mikor elfáradt. Sohasem hasonlított jobban hozzánk, mint amikor az utazástól elfáradva azonmód leült a kútkávéra. Ez azt jelenti, hogy ami-

kor fáradt vagyok, akkor hozzá hasonlítok.”

A fáradt embernek pedig pihenésre van szüksége. Nem kisebb igehirdetőtől, mint Cseri Kálmántól olvas-tam egyszer egy szemléletes példát. Eszerint a pihenés olyan, mint amikor egyszer a templomuk fűtőrendszerét átmosták. Fűtött az még úgy is, de amikor kimosták belőle azt a sok iszapot, vízkövet, rozsdalemezeket, sokkal jobb lett a hatásfoka. Sok minden lerakódik bennünk is, és Isten néha megálljt parancsol. Amíg ez az átmosás történt, mondta az igehirdető, nem lehetett fűteni. Üzem-szünet volt. Rövid időre meg kell állni, hogy utána hosszú időn át jobban üzemeljen minden. Rövid időre megállhat az ember, vagy megálljt parancsol az Isten. Persze fontos, hogy a pihenés ne egyszerűen kikapcsolódás, hanem bekapcsolódás is legyen. Engedjük, hogy Isten újítsa meg minket belülről.

Most, hogy újra átgondolom Cseri Kálmán szavait, kezdek szabadabbá válni belül. Talán nem áll meg az élet

nélkülem. Sok rám rakódott vízkőtől, iszaptól és rozsdától szabadulhatok meg én is. És az üzem-szünet után talán munkám hatásfoka is jobb lesz.

Mindezeket végiggondolva egyre jobban kezdem várni az egyhetes szárszói nyaralást. Ott majd végre le lehet lassulni. Milan Kundera Lassúság című regényére utalok, ahol egyebek mellett ezt olvashatjuk: „Miért tűnt el a lassúság öröme? Hol vannak a hajdani ödöngők? Hol vannak a népdalok semmittevő hősei, a vándorlegények, akik malomról malomra járnak, és csillagos ég alatt alszanak? Eltűntek volna a mezei ösvényekkel, a rétekkel, tisztásokkal, a természettel együtt? Egy cseh mondás szép hasonlattal határozza meg édes semmittevéseiket: nézegetik a Jóisten ablakait. Aki a Jóisten ablakait nézegeti, az nem unatkozik; az boldog.” Mennyire összecseng a cseh író gondolata Gyökössi Endre bibliai parafrazisával: „Boldogok, akik mentség keresése nélkül tudnak pihenni és aludni, mert mosolyogva ébrednek fel, és örömmel indulnak újukra.”

Bizony, le kell lassulni. Életünk egyre inkább a gyorsaságról szól. Nemcsak a sportban és az üzleti életben, hanem az egyházban is egyre nagyobb a sebesség. A pörgés néha nem baj, de igazat adok egy lelkész kollégámnak, aki szerint az egyháznak nem kellene mindenáron beszállnia a gyorsulási versenybe.

Szépen írja Weöres Sándor: „A por si-et. A kő ráér.” Kundera írása szerint a gyorsaság összefügg a felejtéssel, a lassúság pedig az emlékezéssel. Az egyház létehez pedig kezdettől fogva hozzátartozik az emlékezés.

Néha kell a lassúság. Egy mondás szerint a teknős többet tud az útról mesélni, mint a nyúl.

Időközben hétfő délután lett. A bicikliket ugyan még mindig nem pakoltam fel a kocsira, de lélekben már kezdek útra kelni. Várom a nyaralást, hogy együtt lehessenek családoddal, barátaimmal, a természettel, kedves könyveimmel. Elképzelem a csütörtököt, amikor odaballagok a szárszói üdülő portájára, hogy kezembe vegyem az Evangélikus Élet friss példányát. Komótosan árnyékba húzódok majd. Hát-radólók a nyugágyon, és a harmadik oldal alján egy cikkre bukkanok, ezzel a furcsa címmel: A fűtőrendszer átmosása...

Fabiny Tamás püspök Északi Egyházkerület

► Mindössze kétszázharminc kilométert kell tekernie annak, aki kerékpárral szeretné felfedezni a magyar tengert. A krónikás ezúttal fényképezőgépet és jegyzetfüzetet is csempészett biciklistáskájába, hogy a Balaton eddig talán kevésbé ismert kincseire irányítsa a figyelmet. Bízunk benne, hogy az útinapló nemcsak üdítő olvasmány lesz – egy badacsonyi borból készített fröccs mellé – a nyár utolsó heteire, hanem arra ösztönzi az olvasókat, hogy egy kora őszi hétvégén felüljenek a drótszamárra, és akár csak egy-két napot kerekessenek legnagyobb tavunk partján.

A Balatonnak több arca van. Ott van a családi: úszógumival felszerkezett, fürtös gyerekekkel, akik izgalommal rángatják anyát a parti sétányon a strand irányába. A másik az arisztokratikus: amikor a régi balatonfenyvesi villa udvaráról rád mosolyog egy nyolcvan év körüli szempár egy szalmakalap alól. Máskor pocakos bácsik nosztalgiáznak egy korsó sör mellett a régi idők focijáról, miközben várják a friss hekket a parti sütődében. Néhány méterrel odébb pedig hangos, bulizós arcát mutatja a vidék, tizenéves bikinis lányok rohannak mezítláb a fűvön. És a Balaton egyre inkább a biciklistáké is. Sokan vágnak neki két keréken a tó körüli útnak, hogy felfedezzék a táj millió hangulatát.

Fokról fokra – indulás
A balatoni biciklitúrát érdemes Siófoknál kezdeni. Budapest felől egész nap érkeznek a vonatok, a fővárostól alig két óra utazás után megláthatjuk a tavat. A vonatok többségének van kulturált kerékpárszállító kocsija, bringáinkat ott helyezhetjük el. Speciális vagon hiányában a legelső kocsi elején vagy az utolsó kocsi legvégén szállíthatjuk járművünket. Minden esetben szükséges jegyet váltani a biciklinek is. A személyszállító

A Szent Anna-kápolna a badacsonyi szőlőhegy oldalában

szerelvények mindegyike megáll Siófokon, ahol a vasútállomástól a part felé csak néhány száz métert kell haladnunk, hogy bekapcsolódjunk a kijelölt körútba. A túrát célszerű kelet (Balatonkenese) irányába indítani. Így hamarabb küzdünk meg az északi part domborzati viszonyaival, Keszthely után viszont kifejezetten pihentető a terep.

Mivel a vasárnap épp Siófokon ér, nem hagyom ki a *Makovecz Imre* által tervezett, éppen húsz esztendővel ezelőtt felszentelt evangélikus templom meglátogatását. Időpontra megyek, korábban tájékozódtam az illetékes egyház-megye honlapján (<http://somogyzala.lutheran.hu/gyulekezet/siofok.html>)

az istentisztelet időpontja felől. Idejében érkezem – gondolom még ekkor, azonban meglepetten tapasztalom: a vasárnapi alkalom a weblapon talált 11 órával szemben 10-kor kezdődött. (Csak remélni tudom, hogy rajtam kívül nem sokan vannak, akik csak azért maradnak le nyáron a siófoki igehallgatásról, mert nem érvényes istentiszteleti rendet találtak a honlapon...) A bűnvallás után kapcsolódok be a siófoki gyülekezet ünnepelésébe, amelynek keretén belül egy kisgyermek részesül a keresztség szentségében.

A balatonudvari temető szív alakú sírkövei

A lelki útravaló felvételét követően pattanok fel a csomagokkal megpakott biciklimre, és vágok neki a mintegy kétszázharminc kilométeres útnak. Siófokot elhagyva, Somogy és Veszprém megye határán csak azért nem ijedek meg a vasúti töltés meg-

lom, hogy meggyőzően hallatszik ki az utcára az *Ébredj, bizonyágtévő lélek* című énekünk, pedig nem lehetnek bent többen egy-két tucatnyinál.

Almádiból kora este Veszprém felé veszem az irányt. A megyeszékhelyre kiépített kerékpárút vezet, ezt azonban – megfelelő tájékoztatás hiányában – csak Szentkirályszabadjánál találok meg, addig a főúton kerekезem. A legenda szerint a község mai katolikus templomának helyén nézte végig államalapító kirá-

mesteremberek készítették. Hasonlókkal a Balaton-felvidéken több helyen is találkozhatunk, de csak itt található ennyi (összesen hatvanhárom darab).

A Balatonakali központjában található domb két templomával három felekezetet lelki otthona, mivel a református hívek is a lutheránus templomot használják. Az evangé-

Az 1967-ben épült istenháza terméskő felhasználásával emelt tornya illeszkedik a balatoni tájba és a település egyedülálló hangulatába. Badacsonytomaj egyik nevezetessége a római katolikus bazalttemplom. 1931–32-ben emelték neoromán stílusban. Ekkor használták elsőként a vulkáni kőzetet templom építéséhez. Említést érdemel a templom 1981-ben

A balatoni bringakörútról

1998. április 22-én, a Föld napján adták át a Balaton körüli kerékpárút első szakaszát, amely a Zala folyó torkolatától Balatonvilágosig tartott. Mára elkészült a közel 230 kilométeres körút. Jelentős része erre a célra épített kerékpárút, rövidebb szakaszokat mellékutakon vagy part menti sétányokon jelöltek ki. A bringakörutat zöld alapon sárga felirattal ellátott tábla jelzi, amely többnyire pontosan tájékoztat a sorban következő településekről. Hasznos segítő lehet a szaküzletekben kapható térkép, amely a főbb látnivalókat is tartalmazza, és pontos útbaigazítást ad, ha valahol megrongált táblával találkozunk.

likusok barokk és klasszicista elemeket egyaránt hordozó kis hajlékát 1890-ben építették. Ma már műemléki védelem alatt áll.

Zánka határában a mai középkorúak által jól ismert egykori úttörőtábor mellett halad a kerékpárút, majd az elágazásnál a part felé veszem az irányt, és elérem Balatonszepezdet. A főúttól meredek domboldalon vezet út a falu központjába, ahol szintén két templom – az evangélikus mellett ezúttal a református – található egymással szemben. Itt látható *Gulyás Lajos* (1918–1957) emlékműve is. A református lelkész az 1956-os mosonmagyaróvári sortűz idején próbálta nyugtatni a tömeget. 1957-ben a megtorló hatalom emberei letartóztatták, elhurcolták levéltárhoz, majd a győri koncepció perben három társával együtt halálra ítélték és felakasztották. Az evangélikus templomban csak ritkán tartanak istentiszteletet.

Szepezdet elhagyva találkozom a balatoni kerékpárút legrosszabb minőségű szakaszával. Az idős fák gyökerei alulról megbontották az aszfaltot, ezért kátyús lett a burkolat. Ha az ország erősíteni szeretné a kerékpáros turizmust, megfelelő minőségű utakkal kellene várni a kerekesekeket...

Ha már evangélikusként Révfülöpön járok, legalább kívülről körbejárrom egyházunk egyik büszkeségét, az *Ordass Lajosról* elnevezett konferencia-központot és a szomszédságában található evangélikus templomot.

Én ezúttal azonban továbbtekerek. A szőlőültetvények között találok a Szent Anna-kápolnát, amelyet kedvemért kinyit a közeli ingatlan tulaj-

Evangelikus és katolikus templom Balatonakalin

a Balaton körül – keresztény látnivalók nyomában

donosa. Alapkövét 1789-ben rakták le. Kriptájában nyugszik a *Kisfaludy* család több tagja.

A szőlőhegyen még egy egyházi épülettel találkozom: Badacsonytörдемic kicsiny kápolnájával. Említést érdemel, hogy a templom ajtajában nemcsak a helyi, hanem – gondolva a turistákra – az összes Balaton-parti katolikus templom miseidőpontját kiírták. Követendő példa lenne evangélikus egyházunkban is.

Ezúttal Szigligetnél – idő hiányában – csak feltekintek a várhegyre, amely tavaly remek panorámával ajándékozott meg. A vár biciklivel nem közelíthető meg, a kerékpárt ezért célszerű a faluban hagyni, akár megbeszélve az egyik vendéglátóipari egység tulajdonosával, hogy a fogyasztásért cserébe figyeljen járművünkre.

Sok evangélikusnak szép emlékei fűződnek Gyenesdiáshoz. A mára Keszthellyel teljesen összenőtt község több utcája kisvárosias hangulatot áraszt. Ennek ellenére rögtön megtalálom a másfél évtizede nem látott, Kapernaum nevet viselő szeretetotthont.

Keszthely tagadhatatlanul mindent megtesz, hogy rászolgáljon a Balaton fővárosa titulusra. A belvárostól keletre található vízparti kemping árnyas fáival a Balaton egyik legnyugodtabb sátorhelye. Nem csoda hát, ha ezúttal is náluk táborozom két éjszakát.

A magyar Betesda templomai
Csomagok nélkül másnap Hévízre látogatok. Keszthelytől végig kerékpárúton teszem meg a mindössze hét kilométeres távolságot. A meleg vízű gyógytaváról ismert város Magyarország egyik legdinamikusabban fejlődő települése. A szanatórium és fürdő közötti liget a cseh regényekből is ismert fürdővárosi hangulatot árasztja. A belváros jelenleg is felújí-

zöld-fehér színe miatt lehet kedves ez a hajlék a Ferencváros szurkolóinak. A templomtérben üveges vitrinben találkozhatunk az FTC számos relikviájával, így Szűz Mária képe

A balatonboglári evangélikus templom

alatt találunk Fradi-sálat és zöld-fehér gyertyát is.

Mivel a szocializmus idején a tófürdő helyén lerombolt templom helyett nem engedték a katolikusok számára másik belvárosi hajlék építését, csak a rendszerváltás után építhettek egy nagy befogadóképességű, a városhoz méltó istenházát. A Szentlélek-templom alapkövét 1996 pünkösdjén helyezték el, felszentelésére 1999-ben került sor. A templom hét különböző méretű tornya a Szentlélek hét ajándékát szimbolizálja, csakúgy, mint a főbejárat előtt mozaikból kirakott galamb képe. Szintén galambot formáz a főoltár. Belső terében a fa dominál, egyszerűsége ellenére is

Hévízen járva senki ne hagyja ki a gyógytavat. Nem csak azért különleges, mert az év minden időszakában meleg vízben lubickolhatunk, amely ráadásul jótékony hatással van számos egészségügyi problémára, hanem azért is, mert pompás tavirózsák között tempózzhatunk. A fürdő infrastruktúrája európai színvonalú. Mind ezért persze borsos belépőt szednek.

Keszthelytől Siófokig

A keszthelyi korzó kávéházai mellett jutok el a város jelképéhez, a Festetics-kastélyhoz. Az épületbe ezúttal nem megyek be, de a kastélykertben teszek egy sétát. „Kicsi a világ” – állapítjuk meg mindketten, amikor egy evangé-

szem az irányt. Az ókori római alapon létrejött település egykori fénye megkopott. A parttól mindössze néhány száz méterre lévő liget gyönyörű fái mögött meghúzódó egykori főúri épületek évtizedek óta kihasználatlanok. Szomorú, hogy a festői környezetben nem találnak funkciót a klasszicista stílusú kúriáknak.

A bicikliúton tábla hirdeti: a négyszáz éves kocsmát nem szabad kihagyni. Visszatérő vendégként már nem meglepetés számomra, hogy az útszéli söntésnek semmi köze az évszázadokkal ezelőtti csárdához, mégis jólesik a szódavíz és a kávé, melyet kifejezetten baráti áron mérnek a pártállami ÁFÉSZ-kocsmák hangulatát idéző poharakba.

Balatonfenyves – nevéhez hűen – a mai napig híres a parti mellékutat övező fenyőfasorról, amely utánozhatatlan illattal fogadja a látogatókat.

Ha időnk engedi, Fonyódon érdemes – a kerékpárt hátrahagyva – fel-sétálni a hegyre. Nemcsak a tavat láthatjuk újabb szemszögből, hanem a szemközti Badacsonyt is megcsodálhatjuk.

Balatonboglár két új templomával is vonzza a látogatókat. A gömbkilátóhoz vezető úton először a római katolikusok néhány éve felszentelt hajlékát találjuk, majd az evangélikus templom kerül utunkba. A templomnak nem csak a megjelenése barátságos; a gyülekezeti hirdetőtáblán megtalálom a környező települések istentiszteleti időpontjait is, külön kiemelve, hogy mely templomok közelíthetők meg kerekesszékekkel, és melyekben található babakocsi. A bogláriak ráadásul a vasárnapi istentiszteletek után a német mintára indult Kirchencafé (egyházi kávézó) bevezetésével is építik a közösséget.

Nem a város büszkesége azonban a központtól kelet felé vezető kerékpárútja. Addig hiába tiltják a párhu-

is híres, nem csoda hát, ha a nyári he-tekre már januárban is alig lehet szobát foglalni.

Balatonföldvár úgy fejlődik évről évre, hogy közben sikerül megőrizni családi hangulatát. A földvári kikötő és az árnyas parti sétány a Balaton talán legszebb partszakasza. Emellett a helyiek folyamatosan programokkal is csábítják a családokat. Kirándulásom idején épp a térenészek fesztiválját tartják, amelynek záróestéjén a Hot Jazz Band muzsikál, óriási sikerrel.

A zamárdi révnél egy gyors pillantás az északi partra: a szemközti Tihany tornyaira, majd Zamárdin keresztül érem el túrám végpontját, a siófoki Jókai sétányt.

Hazafelé – élmények hatása alatt

Siófoktól Budapestig egy gyorsvonat kerékpáros kocsiában utazom. Ezúttal sokkal szerényebb körülmények között jutok el a fővárosba. A biciklis vagonban nincsenek ülések. A fapadlós, rácsos ablakokkal ellátott kocsik állatszállító szerelvényekre emlékeztet.

Mivel nem szívesen hagyom ott a teljes menetfelszereléssel megrakott kerékpárt, a padlón foglalok helyet. Így tesz az a fél tucat egyetemista is, akik gitárral és ütőhangszerekkel felszerelve utaznak Kelenföldre. Útitársam még két huszonéves francia srác és egy – feltehetően szláv nyelvet beszélő – lány, aki hátizsákkal érkezik megnézni a magyar fővárost. A vonatút minden perce élmény: a vidám diáktársaság hamar a húrok közé csap, Budafokig be sem fejezik az éneklést.

A Keleti pályaudvaron a csatlakozást várva eszembe jut, hogy célszerű lenne összegyűjteni a Balaton régiójának keresztény látnivalóit. Több felekezettel összefogva akár külön internetes oldalon vagy könyvbe szerkesztve lehetne felhívni a turisták figyelmét Tihany műkincseire, Badacsonyi kápolnáira vagy éppen a déli part új templomaira. Ezt egészíthetné ki az egyházi üdülők, valamint a valamely keresztény felekezethez kötődő vállalkozások által működtetett szálláshelyek, éttermek és borospincék listája. A gyűjtemény tartalmazhatná a nyári hónapok istentiszteleti időpontjait is, nemcsak testi, hanem lelki felüdülést és útravalót is kínálva a Balaton szerelmeseinek. Ha most elkezdené valaki a munkát, jövő nyáron talán már sok üdülő család megtalálná helyét a tóparti templomokban...

Fáradtan, de páratlan élményekkel gazdagodva érkezem haza, amikor rádöbbenek: teljesen feleslegesen cipeltem egy könyvet a táskám aljában, egy perctet sem unatkoztam, így elő sem vettem a kötetet.

Otthon mosógépbe kerül a szennyes ruha, zuhany alá a kerékpáros, és a könyvespolcra a túratérkép.

Hasznos tanácsok kerékpárral útnak indulóknak

1. Indulás előtt járművünket ellenőriztessük szakemberrel!
2. Megfelelő fék és világítás nélkül ne használjuk kerékpárunkat!
3. Lakott területen kívül vegyünk fel bukósíkat és láthatósági mellényt!
4. Minden alkalommal tartsuk be a KRESZ előírásait!
5. Lejtőn se guruljunk nagy sebességgel!
6. Kenjük be testünket magas fényvédő faktorú naptejjel!
7. Folyamatosan pótoljuk szervezetünk folyadékvesztését!
8. Ha elfáradtunk, érdemes az árnyékban pihenőt tartani.
9. A borvidék kincseit és a hűsítő söröket csak akkor kóstoljuk meg, ha már nem ülünk kerékpárra!
10. Ne hagyjuk soha őrizetlenül értékeinket!
11. Egy pillanatra se hagyjuk magára lezáratlanul kerékpárunkat!
12. A napi szakasz megtétele után nyújtsuk le izmainkat!
13. Hasznos társunk lehet az izomlazító krém és a szúnyogriasztó spray.
14. Ne felejtsük otthon fényképezőgépünket!

Nem messze a Festetics család birtokától, a sétálóutca kezdetén találom a keszthelyi rádió- és televízió-múzeumot. A kétszintes kiállítóter magángyűjtemény részeként mutat be több tucat készüléket a magyarországi hírközlés kezdetétől az 1970-es évek végéig. Itt tudom meg, hogy a legnagyobb magyar televízióüzem eredetileg löszergyár volt. A házigazda igazi kuriózumokat is bemutat: megismerkedem a bárszékénybe épített hifi-berendezéssel, és megcsodálhatom az első magyar távirányító tévét, amelynek kapcsolója ugyan még több kilót nyomott, ráadásul vezeték kötötte össze a készülékkel, de már lehetővé tette, hogy tulajdonosa az ágyában fekvé fojtja a szót például *Kudlik Júliába*.

A keszthelyiek evangélikus temploma a belváros közvetlen szomszédságában várja a híveket. Homlokzata a Balaton fővárosának meghatározó látványeleme.

Következő nap elhagyom a várost, és délnelk tartva, Fenékpusztá felé ve-

zamos mellékúton a kerékpározást, amíg a kétkerekűek számára kijelölt szakasz csak terepjáróval közelíthető meg a koros fák gyökerei miatt...

Ugyan nem úti célom egyházunk balatonszárszói konferencia-köz-

pontja, de előtte elhaladva szívesen emlékezem vissza minden itt töltött napra. Az intézmény nemcsak vendégszeretetéről, hanem konyhájáról

Ez utóbbi reményesség szerint azonban legfeljebb csak egy évre, amikor – ha Isten is engedi – újra célba veszem a magyar tengert.

A hévízi Szentlélek-templom

tás alatt áll. Felkeresem az Egregy városrész határában álló hegyen épült, 13. századi Szent Magdolna-templomot. 1965-ben újjírtották fel, és látták el korhű berendezéssel. Azonban nem tudok bemenni az épületbe, mert a templomhoz vezető temetőben épp búcsúztatásra készülnek.

Érdekes színfolt Hévíz-Egeregyn az úgynevezett Fradi-templom. 1905-ben egy előregedett harangláb helyére építették kétszintű tornyát, amelyet később még egy szinttel megtoldottak. 1995-ben a tornyot templomhajóval egészítették ki. Nem csak

lenyűgöző; valóban azt érzi az ember, hogy a Szentlélek segítségével itt tényleg Isten közelében lehet.

A hévízi szállodasorról nyílik a protestáns felekezetek közös temploma. Az evangélikusok már a két világháború között tervezték templom építését, azonban a megvalósításra több mint fél évszázadot kellett várni. 1995 és 98 között épült, immár a reformátusokkal közösen. Az oltárképet *Polgár Rózsa* Kossuth-díjas textilművész készítette, megtekintésére azonban a zárt ajtók miatt a krónikásnak nem volt lehetősége.

Ahány ember, annyi őrangyal

Aknay-kiállítás Bogláron

► Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány és a Balatonboglári Evangélikus Egyházközség szervezésében Aknay János Kossuth- és Munkácsy-díjas festőművész közel negyven angyalábrázolása és öt Krisztus-festménye került a balatonboglári templomtérbe. A kiállítás telt házas megnyitóján Karosi Bálint orgonaművész, a bostoni evangélikus templom orgonistája erre az alkalomra komponált darabbal köszöntötte a műveket és a közönséget. A tárlatot Galambos Ádám, az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány kuratóriumának elnöke nyitotta meg. A kiállítás szeptember 15-ig tekinthető meg.

Nehezen titkolható a különösség iránti vágy, hogy Aknay János kiállítását lássam a balatonboglári evangélikus templomban. A kiállítás ideje alatt a templom keresztje helyén egy Krisztust ábrázoló, fordított T-alakú festmény függ. Belépve a térbe ez a kép jelenik meg először, majd oldalt sorban az őrangyalok és hírhozók ikonjai. A műteremhatás nem marad el, engem erősen emlékeztet Kunffy Lajos somogytúri műtermére, amely számomra Somogy megye egyik leg-szakraálisabb épülete.

Aknay őrangyalait nem is olyan régen láttam Debrecenben, és most itt-hon, Bogláron. A két tér, a Modern és Kortárs Művészeti Központ és a templom tere, első gondolatra, más-ként áll a festmények mögé. De nem. Amott félhomályos termék műfén-yében, itt a templomtér természetes megvilágításban. Ám akiben megszü-letett már az angyalikon, annak a kül-sőségek csak erősíthetik az élményt.

csupán az önmagunkra zárt világ bi-zonyítéka. Egy nyitott világban a legritkább esetben értelmezhető a szakralitás létének és hatásainak megkérdőjelezése. Aknay János bel-ső útján nem kérdés az őrangyal örökidejűsége, hiszen ez által válik egyazon ikon a végtelen szelídségre mutató sorozattá.

És akkor ott, a templomtérben odalépett hozzám egy kislány, az ar-ca festve volt, nem ismertem meg. A nevemen szólított, és mosolygott. Abban a néhány másodpercben, amíg a gondolataim mélyén kutat-tam kiléte után, azt a gondolati lé-pést sem hagyhattam ki az álmél-kodásból, hogy igen, az őrangyalom beszél hozzám vagy épp a hír-hozóm. De vajon milyen hírt hozott, amiről ilyen mélyen kell hallgatnia, és aminek előbb-utóbb testet kell öltenie?

A kérdésemre csak délután kap-tam választ. Ha süt a nap, a melegét

Galambos Ádám megnyitja Aknay János (az első sorban középen) kiállítását

A templomtérben mintha nem-csak belső, de valamiféle funkcioná-lis magyarázatot is hoznának léte-zésükre. Az ikonarcok sokfélesége egy-szerre mutatja meg a bennünk élő ikonarcok sokféleségét és saját vilá-gaink végtelen sorát. Ahány ember, annyi őrangyal. Létezésük kétsége

szeretem, ha hideg van, a pulóverem melegét. Azt hiszem, minden jó. Mert mindenütt otthon vagyok.

■ PODMANICZKY SZILÁRD

A szerző József Attila-díjas író, költő, újságíró

Az idő sodrában

Beszélgetés ifjabb Somogyváry Gyulával az író nagyapáról

► Élt közöttünk egy nagyszerű író, akit Gyula diákként ismert meg az ország, s akinek népsze-rűsége a két világháború közöt-ti időszakban volt a legnagyobb. Műzsája a legnehezebb idők-ben sem hallgatott, pedig életé-ben számos megpróbáltatásban volt része: 1944–45-ben a Gesta-po, 1950–53 között az Államvé-delmi Hatóság fogságában ra-boskodott. Hazaszeretete és mű-veinek erkölcsi tartalma miatt évtizedeken keresztül elhallga-tott, tiltott író volt.

Végigharcolta az első világháborút, Trianon iszonyú tragédiáját lázas versekben örökítette meg. Hazája sorsáért érzett aggodalma ott bujkál minden művében. Tagjai közé választotta őt a Petőfi Társaság. 1920-tól a Magyar Távirati Iroda osztályvezető-jeként dolgozott, majd a Magyar Rá-dió irodalmi igazgatója lett. 1935-től országgyűlési képviselő volt. Mivel le-szavazta a zsidótörvényeket, elhurcol-ták Mauthausenbe. Somogyváry Gyu-la onnan még szerencsésen hazatért, de a kommunisták kezei közül nem szabadult ki élve. Sok szenvedés és mellőzés után 1953-ban hunyt el.

A száztizenöt éve született íróról életműve legjobb ismerőjével, az unokával beszélgettünk.

– Mit lehetne kiemelni legelőbb a jeles nagyapáról?

– A hazájáért a legjobb lelkiismerete és tehetsége szerint próbált mindent megtenni, akár irodalmi vonalon, akár a rádiónál vagy a po-litikai pályáján. És a filmjeiben, hiszen őt ragyogó forgatókönyvet írt. Életé-nek a lényege egy szóval összefoglal-va: a szolgálat – nem véletlenül je-lentkezett önként katonának az első világháborúban. Ebben az értelemben is használhatjuk vele kapcsolat-ban a kifejezést: szolgáló ember. Emellett keresztény ember volt, aki nyíltan megvallotta hitét.

– Két diktatúra is meghurcolta.

– „Nem pártpolitikai célokkal lép-tem át az ország házának küszöbét, hanem hogy mélységes hittel, aláza-tosan és szerény erőm egész megfe-szítésével szolgálhassam Magyaror-szágot” – ezek a mondatok előlege-zik azt is, hogy kormánypárti képvise-lőként nem szavazta meg a zsidó-törvényeket. Titkos megbízatásként náciellenes – a Felvidék felé irányuló – rádióadásokat szervezett és irá-nyított a rendelkezésére bocsátott mozgó katonai adóállomással, ezért a német megszálláskor a Gestapo le-tartóztatta. A háború befejezése után gyalog jött haza, olyan soványan,

hogy felesége az Ybl Miklós téren csak a hangjáról ismerte föl...

A kommunista rendszer nem vet-te tudomásul érdemeit, humanista nézeteit. Nyugdíját megvonták, sze-mélyét teljesen elszigetelték, a Ma-gyar Rádió igazolóbizottsága eltiltot-ta minden publikációs lehetőségtől.

Időközben leányát koholt vádak alap-ján tíz esztendeig tartó Gulag-rabsá-g-ra ítélték, fiát, az édesapámat hadi-fogolyként a Szovjetunióban tartot-ták. 1950. november 6-án begyűjtöt-te nagyapát az Államvédelmi Ható-ság (ÁVH), Kistarcsára internálták. Ott 1953-ban szívinfarktust kapott, és a pesti Mosonyi utcai ÁVH-kórház-ban halt meg február 12-én. A rákos-keresztúri temető 301-es parcellájá-ban temették el.

– A Sopron megyei Fülesen szüle-tett, és eredeti Freissberger vezeték-nevét 1929-ben, vitézzé avatásakor magyarosította Somogyváryra. Bár kezdetben újságíróként dolgozott, ele-inte mégis versei, majd regényei, hangjátékai, filmforgatókönyvei tet-ték ismertté. Van valami titka írói népszerűségének?

– Nagyapámék családjában tizen-három gyermek született, és nyolc ér-te meg a felnőttkort, tehát nagy csa-ládról van szó. Felmenői katonák és gazdászemberek voltak. A föld és a haza szeretete tehát innen ered.

Nagyapa nagy mesélő volt. Művei olvasmányos stílusban íródtak, az iz-galmas cselekményszöves magával ragadja az olvasót. Emellett hitelesek a történelmi alapok, tehát egyúttal ta-nítanak is a könyvei. Az első világhá-borút végigharcolta, megsebesült, és főhadnagyként szerelt le. Ezt nagyon szépen megírja regényében, a Virág-zik a mandulában. Háborús trilógi-ája nem született volna meg a közön-ség nyomása nélkül, egy 1941-es Új Időkben beszél is erről: „Úgy jártam vele, mint Arany János a Toldival, még kettőt kellett írnom.” Következett hát a Ne sárgulj, fűzfá!, majd az És Mihály harcolt, így lett teljes a háború pok-lát megszenvedett férfi vallomása.

– Írói módszeréről mit mond-hatunk?

– Regényeiben mindig van egy szerelmi és egy történelmi szál. Nagyszerű az első világháborús tri-lógiája, amit az imént említettem. Van még egy magyar történelmi tetralógiája, amelyben a reformkor és a szabadságharc kel életre: A pi-rossapkás kislány, A hadtest hű ma-rad, Katonacsillag megfordul. A be-fejező, 1947-ben írt, A Tűzszlop című regénye Görgey tábornokra utal, csak 2007-ben jelent meg. Az alkotói listáján összesen tizennégy regény, négy-öt verseskötet, színda-rabok sokasága szerepel. Mondhat-juk, Somogyváry minden műfajban maradandót alkotott. A hangjáték pedig az ő kedves gyermeke, hiszen a Hazatérés című, 1927-es művével a Magyar Rádióban ő honosította meg a műfajt, melynek a neve is tő-le származik a Hörspiel szó magya-rostítása révén.

– Melyik kiadó vállalta művei megjelenését, és mikor kezdődött a renezánszuk?

– Nagy Imre újratemetése jeladás volt. 1989-ben kiadók sora keresett meg bennünket, de olyan, amelyik életműben gondolkodott, csak egy volt: az Auktor Kiadó, egy tanár há-zaspár, Lothringer Miklós és felesége, L. Jeszenszky Ágnes vezeti. A Bálint úr rózsái című kötet előszavában írnak is vállalkozásukról: „Egy ked-ves rokon segített, ő ajánlotta fi-gyelmünkbe Somogyváry Gyula munkáit. A két világháború között al-kotó, egykoron népszerű író művei – a szocializmus nevében fellépő kommunista rendszerben – tiltólis-tára kerültek, sőt annak idején volt olyan rendelet is, amely összes köny-ve megsemmisítésére utasította a közkönyvtárakat. Valóban soviniz-sza, nacionalista író volt? Somogyváry összes műve a hazaszeretetéről szól. Ráadásul a mindenkori szabadság mellett és a mindenkori diktatúra el-len lépett föl.”

– Ön mint az író életművének gondozója tervez-e valami új ki-adást?

– Régóta gondolkodom egy Nagy-apáról szóló monográfián. Sokáig úgy véltem: ezt nekem kell megír-nom. Ma már látom: az életmű olyan gazdag, hogy csak egy kutató-csoport képes összehangoltan, iga-zul és igényesen megírni. Ha a Jóis-ten így akarja, előbb-utóbb el fog ké-szülni...

Aztán az Auktor Kiadó sorban adogatja ki a műveket. Bízunk benne, hogy Nagyapa jótekmény szellemi-sége és erkölcsisége egyre szélesebb körben fog hatni hazánkban...

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

A hónap könyvcso magja – augusztusban a Luther Kiadótól mindössze 1000 forintért

- Gerhard Schade: Újonnan értett bibliai szavak
- Gottfried Voigt: Bevezetés az egyház tanításába
- Lehel László (szerk.): Evangélikus templomok Magyarországon
- Scholz László: Jézussal egy asztalnál
- Terray László: Izrael és az evangélium – 150 éves a Norvég Egyházi Misszió
- Terray László: Küldetésben

Vásárolja meg a hónap könyveit kedvezményesen! A könyvcso mag ára: 1000 forint.

http://bolt.lutheran.hu/ • E-mail: kiado@lutheran.hu • Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

Triptichon

„Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok...” (Mt 11,28)

Tudta már gyerekként is, hogy ebben a lakásban sohasem fog megszokni. Pedig kedves, madárforma volt a vénasszony, mint a mesékben, ezüst-színű gyér haját kicsi kontyba teker- te a feje tetejére, elnéző, mindig bölcs mosoly ült az arcán, ahányszor Zsókéra pillantott.

– Szaladj csak, szaladj – mondta, és a lány táskájába csúsztatta a szend- vicset, miközben Zsóka csak úgy állva itta meg reggeli kávéját –, sza- ladj, úgysem éred utol, amit kergetsz. Nem éri utol, persze hogy nem, három évfolyamon tanítani csoport- bontás nélkül kétszáz gyereket – le- hetetlen, egyszerűen képtelenség. Még hajnali kettőkor is a szódolgo- zatokat javította, majdnem bele- aludt, az íróasztalra koppant a feje, arra eszmélt. Levetközni is alig ma- radt ereje, úgy esett be az ágyba, az órát meg elfelejtette felhúzni, világos, hogy rohannia kellett reggel.

Rengetegen vártak a buszra is, alig fért fel, csak a lépcsőn állhatott. Éhes volt, nem is reggelizett, a kávé meg marta a gyomrát.

Megtapogatta táskájában a szend- vicset. Szájában összefutott a nyál, ahogy a kolbászos zsemlére gon- dolt, amelyet az öregasszony minden reggel a táskájába csempészett. Ak- kurátusan, hajszálvékonyan vágta a sajtot, a szalámit, leheletvékonyan kente a margarint.

– Na, a franciák... – kuncogott ma- gában a vénasszony, ahogy a kolbász- ra csorgatta a majonézt. De Zsóka így szerette, megcsinálta hát neki.

Furcsa gyerek volt mindig ez a Zsóka, talán hogy az apja meghalt, az tette ilyenné, mintha nem is ezen a világon járna. Mindig csak olvasott gyerekként is, aztán a Gizi, az anyja meg csak hagyta, nem tud ez a lány még egy rántást sem elkészíteni. Persze Gizi is ilyen volt, emlékezett rá, amikor odaadta az anyja nyaran- ként, alig látott ki a könyvből, még ol- vasni sem tudott, olyan kicsi volt, csak simult hozzá a nagy kereveten:

Beigazolódott minden sejtése, amikor meglátta a férjét, nem volt az rendes ember, Isten nyugosztalja, hogy itt tudta hagyni Gizit télvíz ide- jén. Nagy busa feje volt, széles mell- kasa, még a szája is széles. Remegtek bele a falak, úgy nevetett még a semmin is, mintha csak játék lenne az élet, amit nem érdemes komolyan venni. Csak a széles szájára emlék- szik, mintha a koporsóban is csak ne- vetett volna, kinevette a halált, úgy szeretett élni.

A temetésre, arra meghívták az öregasszonyt.

Egyedül maradt Gizi azzal a csepp gyerekekkel, hát persze, hogy segített, hiszen a húga lánya volt. Kevés jutott neki is itt a bérlakásban, a harmadi- kon nincs kiskert, az özvegyi nyug- díj szűkös magának is, de amit tudott, megosztott vele. Aztán, hogy meghalt Gizi is, itt maradt vele a lány. Kitanít- tatta őt, de a temperamentumát so- se tudta megszokni.

– Szaladj, csak szaladj – mondta neki reggelenként, de mintha a fálnak beszélt volna. Persze a lány reggeli- jét is neki kellett megcsinálnia, a zsemlét, a kolbászosat, majonézzel.

A körforgalom előtt sokan leszálltak, még ülőhelyet is talált Zsóka, kivet- te hát a szendvicset, és beleharapott. Még így is nehezen nyelte le, pedig csúsztott a majonéz, mégis menthe- tetlenül száraz volt az étel, mint az öregasszony. Végigpörgette fejében az órákat: a harmadik céseknek a szenvedő szerkezetet fogja tanítani, valami jó példamondat kéne, odáig már nem jutott a készülésben, pedig ez a kulcsa az egésznek.

Nem tudta megenni a zsemlét, gyorsan visszacsomagolta az öreg- asszony szalvétájába, bevágta a tarisz- nyába, s csak reménykedni tudott, amíg áttörte magát a tömegben, hogy nem kenődik szét a majonéz a negye- dik bések szótárfüzetein.

A tanáriban kidobálta asztalára a füzeteket, futtában vette fel a köpe- nyét, hamarabb kellett volna bejön- nie, az elsősoőknél nem készítette elő az írásvetítőt, Karancs Szilvi is várja a versenyfeladatokkal, a negye- dik ásoknak be kell szólni, hogy hoz-

fergett körülötte. Érezte, hogy vár tö- le valamit, de nem értette, csak ké- ső délután tűnt fel neki a boríték, mi- kor hullafáradtan lerogyott a széké- re. Odakint már sötétedett, szemér- kélt az őszi eső.

Robi a színház előtt feltúrte kabát- gallérját. A tér már üres volt, még egy buszt megvár, Zsóka ügyis elkésik mindig mindenholnan.

Futva jött, akkor már karikára esett az eső, a farmerja is latyakos lett, oldalát verte a tarisznya. A koncer- ten persze megnézték őket, késve ér- keztek, s a lány is... csupa sár a nad- rágia, bakancs a lábán, hogy lehet így hangversenyre jönni?

Robi csak mosolygott, ahogy kihá- mozta a vizes kabátból, és akkor már nem volt más, csak a zene meg Robi széles válla, aminek olyan jó ne- kidőlni. Persze az agyát nem tudta rögtön kikapcsolni. Nem talált jó pél- damondatot, nem értették meg a negyedik cések a szenvedő szerkeze- tet, hiába magyarázta. Még az igeidő- ket sem fogadja be a gyerekek feje, ezt az egészen más időszemléletet, nekik csak a van-volt-lesz létezik, nem ér- tik a pillanatot, ami a múlté és még- is jelenig ható, az állandóságot sem, a folyamatos egészet, amikor a min- den pillanatá sűrűsödik. A van- volt-lesz triptichonjába zárva fel- foghatatlan számukra maga az idő is, képtelen volt hát megmagyarázni nekik, hogy itt és most csak az lénye- ges, ami a személy által az időben el- végeztetett.

„Jöjjetek őhozzá mindnyájan...” – énekelte a szoprán, a van-volt-lesz triptichonjában ott a megfeszített jelen, a tett, a szenvedő, az elvégez- tetett.

Csak a buszon vette észre, mennyi- re éhes, egész nap nem evett semmit. Előkotorta tarisznyájából a megma- radt szendvicset, két harapás az egész, felét Robi elé tartotta. Nagyot harapott belőle a fiú, tele szájjal mondta:

– Kolbász majonézzel? Ilyet csak te csinálhatsz...

– Á, nincs nekem erre időm – ráz- ta a fejét Zsóka.

Sötét volt már, odakint szaladtak a villanyoszlopok. A busz ablakában megtört a külső és a belső fény,

»ÉN VAGYOK AZ ÚT, AZ IGASZSÁG ÉS AZ ÉLET...« – SZEVEÉNYI MIHÁLY FESTMÉNYE

– Olvass még, Mamuskám, olvass! Aztán felnőtt Gizi is, elvette az a széltoló – fene se tudja, milyen vér keveredik ebben a szerencsétlen Zsókéban –, még esküvője se volt rendes a Gizinek, csak elszaladtak az anyakönyvvezetőhöz, senki se ment velük, még az anyjuk sem, csak a két tanú. Évekig nem is jöttek, nem lát- ta az öregasszony Gizit, aztán ezzel a csepp lánnal állított be.

zák fel a nagyszótárt a könyvtárból, meg a példamondat a céseknél, a szenvedő szerkezet...

– Csak így? Elszaladsz mellet- tem? – villant rá Robi sokfogú mo- solya, s alakja betöltötte az egész fo- lyosót.

Nem volt ideje beszélgetni vele, a hangversenyjegyet csak estefelé vet- te észre, hiába mosolygott rá Robi napközben is a sok fogával, hiába tén-

ezüst koszorúval vonta be Zsóka madárforma, vékony alakját.

– Nem én csináltam – mondta –, Mamuska kente...

– Mamuska... – simogatta meg Zsóka fáradt arcát Robi.

Egy pillanatra felvillant a mosolya, aztán hangosan nevetett, mintha csak játék lenne az élet, amit nem ér- demes komolyan venni.

■ MIKLYA LUZSÁNYI MÓNIKA

RÓNAY GYÖRGY

Jelenlét

Nézz föl az égre: ott van felhők és csillagok közt.

Pillants körül a földön: ott van a fűben, virágban, állatok ámuló szemében, emberek arcán.

Áss le a föld alá: csontokból és kőületekből szándékainak lábnyoma dereng feléd.

Mindenütt láthatatlan.

Mindenütt látható.

FOTÓ: SINKA CSABA

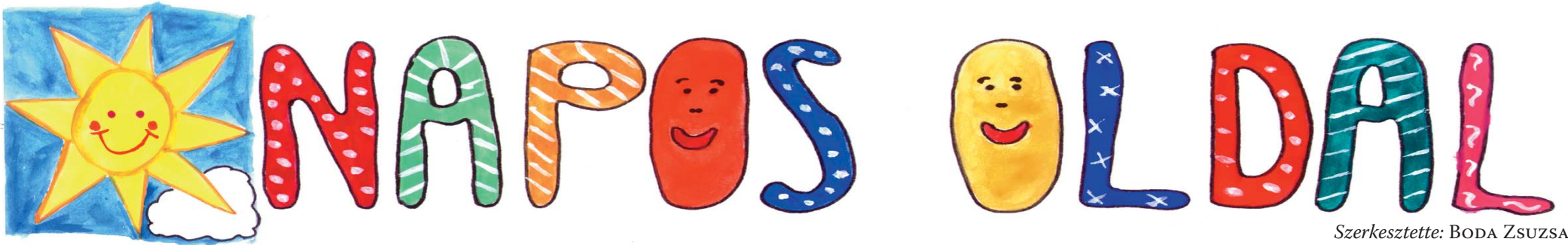
HETI ÚTRAVALÓ

„Isten a gőgösöknek ellenáll, az aláza- tosoknak pedig kegyelmet ad.” (1Pt 5,5)

Szentháromság ünnepe után a tizen- egyedik héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi ezt üzenik: mindig az Úr Is- ten kegyelmére szorulunk; ő elnémit- ja a dicsekvőt, az alázatost felmagasztalja. „Krisztus által, hitben van mene- telünk ahhoz a kegyelemhez, amelyben állunk, és dicsekedünk is azzal a re- ménységgel, hogy részesedünk Isten dicsőségében.” (Róm 5,2; Lk) Kérd: Uram, ments meg engem, a te irgalmasságodért! „Könyörülj rajtam, Uram, mert erő- len vagyok.” (GyLK 673) A farizeus és a vámszedő példatörténetének üze- netét Jézus fogalmazta meg: „*Mert mindenki, aki felmagasztalja magát, me- galáztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztaltatik.*” (Lk 18,14; lásd Mt 23,12; Lk 14,11) Luther pedig így minősíti a farizeus személyét: „Ez a farize- us nemcsak Isten ellen vetkezik, hanem felebarátja ellen is gyűlölködik; mert bizony, szemernyi keresztyén szeretet sincs benne. Mit remélhetünk az ily »kegyestől«, aki oly elvetemült, hogy irigylí felebarátjától az üdvösséget?!” A megigazult vámszedővel kapcsolatban a páli megigazulástan került elénk: „*Hiszen kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez; nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék.*” (Ef 2,8–9) Isten ígéretet tett a választott nép helyreállítására, s az óegyházi evangéli- um idézett versének előképét is meghirdette: „*Akkor majd megtudja a me- ző minden fája, hogy én, az Úr, teszem alacsonnyá a magas fát, és magassá az alacsony fát.*” (Ez 17,24) A romlott Sodomában nem volt tíz igaz ember, ezért „*kénköves tüzes esőt bocsátott Sodomára és Gomorára, az Úrtól, az ég- ből. Így pusztította el azokat a városokat és azt az egész környéket...*” (1Móz 19,24–25) Csak Lót s két leánya maradt életben, mert az angyalok kivítették őket a bűnös városból. A pogány asszony a nagy hite által nyert kegyelmet; Jézus kiűzte leányából az ördögöt, mert Urának nevezte őt, igazat adott ne- ki, s bátran a „szaván fogta”: „*Úgy van, Uram, de a kutyák is esznek az asz- tal alatt a gyermekek morzsáiból.*” (Mk 7,28) Saját tapasztalatai alapján inti a presbitertárs a gyülekezet tagjait. A véneket, vezetőket így: önként, kész- ségesen „*legeltessétek az Isten közöttetek levő nyáját!*” S az ifjabbakat így: „...en- gedelmeskedjétek az idősebbeknek...” Minden christianust így: „...egymás iránt pedig valamennyien legyetek alázatosak...” (1Pt 5,2.5) Így teljesítette be a Mes- ter szavát: „...*azért, ha majd megtérsz, erősítsd atyádfiait.*” (Lk 22,32) Ő előbb három ember előtt tagadta meg az Úr Jézust, de amikor megszólalt a kakas, „*megfordult az Úr, és rátekintett Péterre,*” aki „*kiment, és keserves sírásra fa- kadt*” (Lk 22,61.62). Péter bűnbánatát döntően az váltotta ki, hogy Jézus re- átekintett. Lukács itt Úrnak nevezi, ezzel Jézus isteni teljhatalmára utal. Is- ten népének hálaéneke örök érvényű üzenetet hirdet: „*Bízzatok az Úrban mindenkor, mert az Úr a mi kösziklánk mindörökre!*” (Ézs 26,4) A szemeit le- sütő vámszedővel együtt kérd: „Szelid szemed, Úr Jézus, / Tekintsen rám, ha roskadok; / Adjon békét, bocsánatot...” (EÉ 385,2)

■ GARAI ANDRÁS

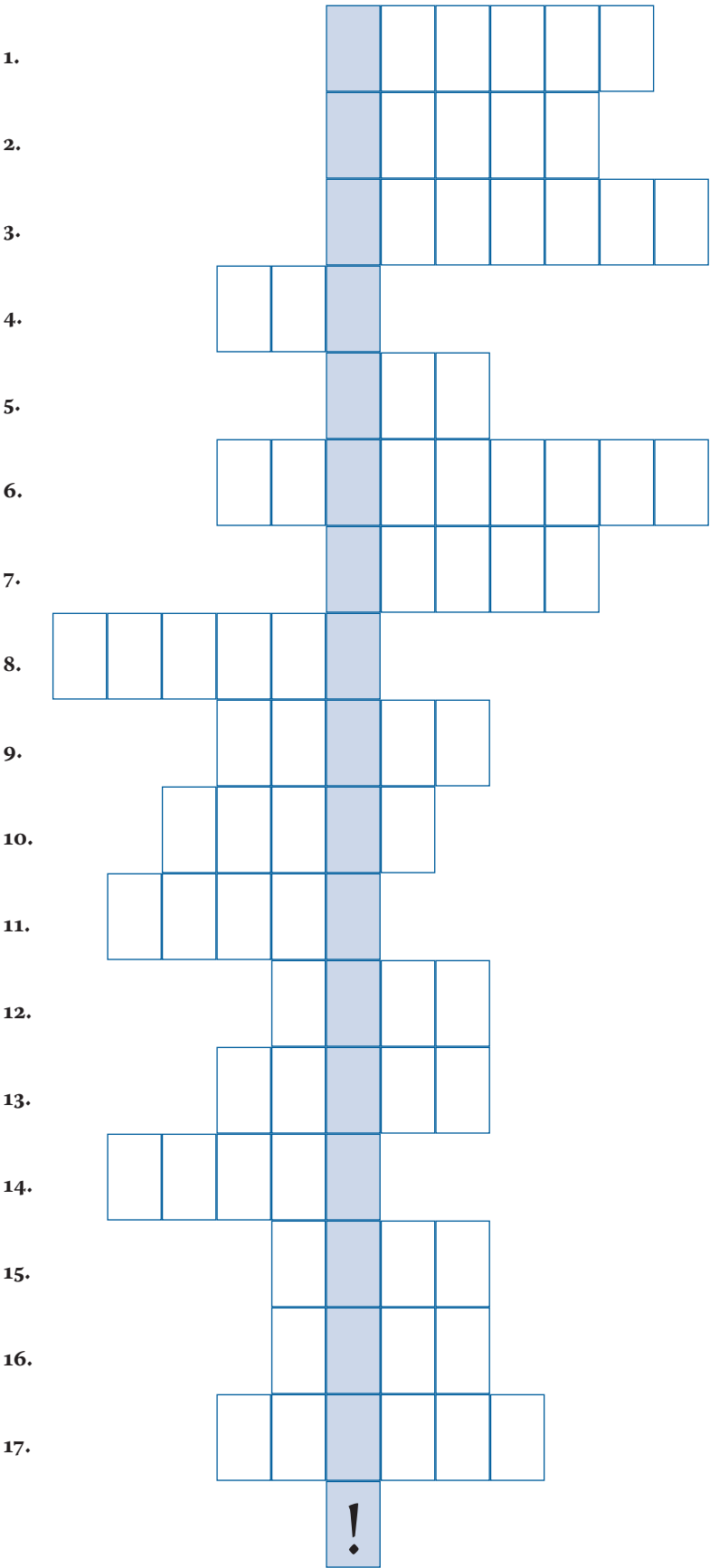

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Neves keresztrejtvény

Oldjátok meg az alábbi keresztrejtvényt! A megjelölt oszlopban lévő betűkből egy zsolnártabeli felszólítást olvashattok össze.

1. Az oroszánok vermében is vele volt az Úr
2. Tűzes szekerű próféta
3. Mózes felesége
4. Saul apja
5. Ádám felesége
6. Vak, akit Jézus meggyógyított
7. Cetben utazó engedetlen próféta
8. Mózes utódja a nép vezetésében
9. Jézus „kősziklája”
10. A mőzeskosár névadója
11. Sára fia
12. Ábel testvére
13. Mária és Márta testvére
14. Rebeka egyik fia
15. Mózes testvére
16. A zsidók első királya
17. Az áruló Júdás helyett választott tanítvány

Megfejtés:

(Válaszok: 1. Dániel, 2. Illés, 3. Cippóra, 4. Kís, 5. Éva, 6. Bartiméus, 7. Jónás, 8. József, 9. Péter, 10. Mózes, 11. Izák, 12. Káin, 13. Lázár, 14. Ézsau, 15. Áron, 16. Saul, 17. Máttyás)

Bori egér nagy barátja

Bori egér pici volt és ürge. Mégse ici-ri-piciri.

Mindig sertepertélt meg sürgött-forgott. Mindenütt ott termett egy pillanat alatt, ahol nem kellett. Ahol meg kellett volna, hát, ott is ott volt, csak mindig másutt, mint ahol várták. Mert ki gondol arra, hogy valaki úgy érkezik meg egy vendégségbe, mondjuk, hogy belebújik a galléros pávián kabátzsebébe? A legszebb ünnepi pillanatokban meg felmászik a függönykarnisra, mert onnan jobban látni az ünnepeltet.

Persze Bori egér a legszívesebben azonnal az ünnepi tortába fürta volna be magát ilyenkor, de Bori egér illedelmes és jószívű kis egér volt, nem hozhatott szégyent a családra.

Így is elég nehéz volt egérnek lenni. Pedig előkelő családból származott, ük-ük-ük-ük-üköregapja meg ük-ük-ük-ük-üköregapja valamikor nagyon régen együtt élte át a nagy Zuhárét, amikor mindent elöntött a víz, egy akkora hajón, egy akkora bárkán, hogy bárcsak mondhatnék akkora nagyot. Ott voltak ők is a meghívottak listáján, olyan előkelő társaságban, mint elefánték, oroszánék, orrszarvúék vagy a hosszú nyakú zsiráfék, nem beszélve az örökké elegáns flamingópárról.

De akárk hiszitek, akár nem, az egérpár ugyanolyan fontos volt a listán, mint, mondjuk, az állatok királya és királynője. Kereste is őket mindenki, de nem találta. Már azt hitték, egerek nélkül maradnak, nem lesz többé egér a világon, kihalnak, mint a mamutok vagy a dinoszauruszok. De nem.

Nóé egyszer csak kaparászt halott. Épp akkor, amikor Isten becsuk-

Minden résen átfért, mindenho-va utat talált, és amikor az emberek sikongattak, hogy jaj, egér, már el is tűnt. Mintha ott se lett volna. Így hát Bori egér inkább távol tartotta magát az emberektől, nem bírta a riadalmat. Ő egy szeretetre vágyó kis egér volt.

Na, épp ezért, a távolságtartás sem ment túl sokáig. Mert igaz, hogy vannak olyan egerek, akik tán egész életükben se láttak embert, az ő családja mindig is emberek közelében élt. Egéremlékezet óta. Márpedig az egerek elég sok mindenre emlékeznek. Sohasem felejtik például a nagy Ringatózást. Mert azt tudnotok kell, hogy Bori egér ük-ük-ük-ük-üköregapja meg ük-ük-ük-ük-üköregapja ott a bárkán nagyon jól érezte magát. Bárcsak el tudnám mondani, mennyire jól! Találtak maguknak egy rekeszt, amely tele volt szénával, no, annak a belsejében ott-hon érezték magukat rögtön.

A bárka meg csak ringott, ringatózott. Sokáig elég durván, mert odakint szörnyű vihar dúlt, de ez az egereket nem nagyon izgatta, még élvezték is a táncot. Mire a vihar lecsendesült, és elkezdődött ez a ringatózás, addigra meg Bori egér ük-ük-ük-ük-üköregapja tíz pici egérpontyot hozott világra, mert azt biztosan tudjátok, hogy az egér igen szapora állat. Nem fog ki rajta olyan könnyen még egy nagy Zuháré sem.

Szóval, a pici ük-ük-ük-ük-ük-egérgyerekek ott születtek a nagy Ringatózás közepette. S ott volt még a bárkán Nóé és felesége, a három fia, a három fiának a három felesége, minden földi állatból egy pár és annyi ennivaló, hogy nyugodtan maradhat-

zsergést, meg talán nem is érezték olyan jónak. Volt, aki azt mondta, már megint izgul, volt, aki bevallotta, hogy fél, mások meg hűsködtek inkább, hogy így meg úgy, úgy meg így, ők csakazértis. Hogy mit csakazértis, az mindegy. Csak a csak meg az azért számít.

Bori egérnek fontosabb volt a bizsergés. És az ő emberbarátja, a Nagybori közelében bizsergett mindig. Hogy mi, azt maga sem tudta, bizsergett, és kész. Ez volt a nagy Bizsergés.

Egyszer Nagybori egy színes könyvet lapozgatott éppen. Bori egér különben is szerette a könyveket, a régebbi kiadásoknak egészen érett ízüik volt, mint a camembert sajtnak, a színesek meg a friss salátára emlékeztettek mindig. Szóval szerette a könyveket, Nagybori könyve meg különösen érdekes volt. A tetején nagy víz, azon egy nagy hajó, rajta sok-sok állat meg egy ember, és a hajó tetején, ha jól látja, igen, a hajó tetején ott egy egér is.

Bori egér pici volt és ürge meg elég kíváncsi, elődugta hát orrocskáját a párna mögül, és csak bámult. Teljesen megfedkezett magáról. Hisz ő is ott van a könyvben. Na jó, nem ő, egy másik egér, de mégis, teljesen olyan. Mintha ő lenne. Nagybori is megfedkezett magáról. Észre sem vette, hogy már ketten nézegetik a könyvet. Csak lapozta, lapozta. Volt, ahol falat építettek, volt, ahol vándoroltak, egyszer meg egy nagy vízen keltek át az emberek. Látott sátrakat és városokat, embereket és állatokat, gyerekeket is, a legapróbbat egy férfi ölében.

Bori egér még közelebb dugta az orrocskáját, hogy jobban lásson. Van-e ott is egér? Nem volt, csak egy

KALLAINAGY KRISZTINA GRAFIKÁJA

ta a bárka ajtaját. Most már se be, se ki, innentől rá vannak bízva az esőre meg a hullámokra. De Nóé nem esett kétségbe. Tudta, hogy Isten akarta így. Csak azért izgult, hogy mi lesz az egerekkel. Mert akármilyen haszontalan kis állat, vagy legalábbis annak látszik, Isten mégiscsak meghívta őt is a bárkájába. Mint az orrszarvút vagy az elefántot. Érthető hát, mekkora kő esett le Nóé szívéből, mikor meghallotta a kaparászt. Pont akkora, mint egy pici egér. Márpedig a szívhez képest az elég nagy. Mert képzeljétek el, mi lenne, ha kétegrnyi kő nyomná a szíveteket. Abba még bele is tudnátok betegedni.

Bori egér pici volt és ürge. Mint egy kis talajtornász.

tak akár egy évig. Nem csoda hát, hogy azóta minden egér, aki nyomokban őriz még valamit a ringásból, akinek a farkincája önkéntelenül is hullámszerűen kezd néha, szeret az emberek közelében tartózkodni. És nemcsak a széna meg egyéb finomság miatt, amit összeszednek maguknak. Hanem... csak úgy... mit tudom én...

Bori egér távol tartotta hát magát az emberektől, de épp csak annyira, amennyire muszáj volt. Valahogy bizseregni kezdett benne minden, ha mégis a közelükbe férközött. És ez jó volt. Nagyon jó.

Volt is egy barátja. Nem az egérbarátaira gondolok, mert abból rengeteg volt, mindegyik gyors és ürge, de egyik sem szerette úgy azt a bi-

kutyus meg néhány madárka. De hátha csak elbűjt. S ott kukucska valamelyik sarokban.

Nagybori akkor már az egeret nézte. Nem a könyvben. Hanem a párna mellett. Hisz épp az előbb olvasta: „Engedjétek hozzám a gyerekeket.” Hirtelen bizsergést érzett. Nem egereket? Nem az volt odaírva véletlenül, hogy engedjétek hozzám az egereket? S már nyújtotta is a kezét.

Bori egér előbb csak egy tenyeret látott. Megfedkezett minden távolságtartásról. Már ott is volt Nagybori tenyerében. Mintha egy csónakban ringatózna.

Bori egér pici volt és ürge. És bátor, mint az ük-ük-ük-ük-üköregapja, aki nem ijedt meg az emberek közelében.

■ MIKLYA ZSOLT

Zarándokének – újra

Válasz Herényi Istvánnak az ifjúsági énekekkel kapcsolatban

Először is köszönöm *Herényi Istvánnak* a vitaindító gondolatokat a gyülekezeti énekről (*Evangelikus Élet*, július 4., 8–9. o.). Éppen ideje volt már ezt a kérdést megtárgyalni. Másrészt köszönöm az *Evangelikus Életnek*, hogy a vitának fórumot adott.

Jómagam az elejétől követem a gyülekezeti énekekről folyó vitát a lap hasábjain, de csak most ért meg bennem a gondolat, hogy én is hozzászóljak.

Herényi István testvérem cikkeiről egy már-már legendának számító rövid anekdota jut eszembe. A hetvenes években egy presbiter testvér (hogy evangélikus volt-e, vagy sem, nem tudom) szájából hangzott el a következő mondat, mikor megjelent a Szentírás új protestáns fordítása: „Ha Pál apostolnak jó volt a Károli-Biblia, akkor nekünk is jó lesz.” Azóta persze a protestáns egyházak tagjainak többsége az új fordítást használja.

A rendszerváltás után megjelent az *Új ének*, melyet azóta nagy örömmel és sok áldással használ egyházunk különböző alkalmakon. „...számomra az, hogy »új ének«, nem jelenti azt, hogy az *Új ének* gyűjteményből való, sőt azt sem jelenti, hogy könnyűzene” – szögezte le Herényi István *Juhász Szabó Erzsébet* hozzászólására írt válaszában (*Evangelikus Élet*, augusztus 1., 13. o.). Ismét szeretnék köszönetet mondani testvéremnek, ezúttal ezért a mondatáért. Pontosabban az első feléért. Ugyanis számomra sem egyenlő az „új ének” az *Új énekkel*, és az a helyzet, hogy a mai magyar evangélikus ifjúság számára sem. Tudniillik már jó ideje (hangsúlyosabban a kétezres években) ifjúságunk egyre többet énekel más felekezetek, egyházak énekes gyűjteményeiből. És egyre kevesebbet az *Új énekből*.

Ezt a folyamatot nem szeretném minősíteni, és természetesen nem gondolom abszolút egyetemesnek, de ez tendencia, amelyet tudni kell kezelni, tudni kell vele élni. Éppen ezért döntött úgy a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség (Mevisz), hogy megszervezi egy új ifjúsági énekgyűjtemény összeállítását, amelyben mind szerkesztőként, mind dalszerzőként volt szerencsém részt venni.

Mielőtt valaki azt gondolná, hogy kitérek a vita elől, és csupán az új énekgyűjteményt, a *Zarándokéneket*

népszerűsíteni a vita álcája alatt, visszacsatolok a témához. „Aki a korszellemmel köt házasságot, hamar megözevgyül” – írtuk *Kierkegaard* mondását a *Zarándokének* bevezetőjében. Tudatosan vállaltuk azt, hogy ezek az énekek (tudniillik a *Zarándokének* gyűjtemény) egy évtized múlva kimerülnek, és új énekekre lesz szükség. Kierkegaard az özevgyesség felől közelített, mi viszont a frissesség és a (pozitív értelemben vett) modernség felől közelítettünk. Igenis, tíz-húsz év múlva dobják majd ki ezeket az énekeket, és legyenek újak! Miért? Mert nem a l'art pour l'art ének a lényeg, hanem a közös ima, Isten közös dicsőítése és közösség egymással!

Félreértés ne essék, én nem védeni akarom a könnyűzenei egyházi énekeket. Tudniillik nincs rá szükségük. Arról vitázni, hogy van-e helyük a templomban, beengedjük-e ezeket az énekeket a templomba, nem érdemes. Ugyanis bent vannak a templomban, és evangélikus hívek százai (megkockáztatom: ezrei) énekelnek egy-egy ifjúsági éneket vasárnaponként.

Problémaként vetült fel ezeknek az énekeknek *lutheránus* jellege vagy ennek a jellegnek a feltételezett hiánya. Hadd mondjam el, hogy az *Új ének* szerzőinek túlnyomó többsége evangélikus, és a *Zarándokének* esetében sincs ez másképpen. Persze, ez nem feltételezi, hogy az adott lutheránus szerző egy specifikusan lutheránus tanítást zenésít meg, mint például az *ubiquitas* (Krisztus mindenütt jelenvalósága) vagy az úrvacsora kapcsán a *real praesentia* (Krisztus valóságos jelenléte az úrvacsorai jegyekben *transzszubsztanciáció* [átváltoztatás] nélkül), de lutheránus fa lutheránus gyümölcsöt terem.

Mellesleg *Evangelikus énekeskönyvünk* (EÉ) is elég vegyes. Ahogyan helyet kaptak benne református, katolikus, metodista és/vagy valamilyen felekezettel közös énekeink, ugyanígy az *Új énekben* és a *Zarándokénekben* is.

Lutheránusságunk nem abban nyilvánul meg, hogy csak lutheránus énekeket éneklünk, hanem abban, hogy *sokat* éneklünk, Igét olvasunk, valljuk a reformáció tanítását, építjük Isten országát stb. Másrészt lutheránusságunk alapja elsősorban Krisztus, másodsorban *Luther*. Krisztus sem tekintette szégyennek, hogy a nép nyelvén, stílusában és korának

megfelelően tanítson, a Luther-énekek nem kis hányada pedig nemcsak a gregoriánból vett dallamokra épül, hanem a korabeli népszerű nóták, kocsmadalok zenéjének „megkeresztelése” krisztusi szövegekkel. Így vetjük a bátorságot, hogy korunk dallamait és stílusát integráljuk az egyházi énekkincsbe.

„Két zenész egy istentiszteleten olyan, mint két dudás egy csárdában, különösen akkor, ha két eltérő zenei irányzat képviselői” – írta Herényi István testvérem válaszcikkében. Elsíkklok afelett, hogy mi van akkor, ha van orgonista, kórus és fúvószenekar együtt egy istentiszteleten, mert gondolom, ez nem probléma. De hogy gitár és orgona, ne adj Isten, teljes könnyűzenei csapat és orgona?! Szerintem tökéletesen jól megférnek egymás mellett.

Számtalan példát látunk erre. „Erős vár”-t vagy „Jer, dicsérjük Isten”-t büszkén harsogó fiatalokat és gitárral éneklő időseket. Nem számít, hogy milyen hangszer, csak Istent dicsérje és a közösséget építse, legyen az kürt, lant, hárfá, dob, citera, fuvola, cintányér, emberi hang vagy bármi más (a felsorolást a 150. zsolnárból vettem).

És hogy vannak a gitáros énekek között „gagyi”? Bizony vannak, ezt nem lehet kivédeni, de nekem senki ne mondja, hogy az *Evangelikus énekeskönyv* minden éneke a zene magasiskolája!

Végezetül egy ígét szeretnék megosztani Herényi István testvéremmel és mindenkivel, aki a cikket olvassa: „*Ti pedig Krisztus teste vagytok és egyenként annak tagjai*” – írja Pál apostol (1Kor 12,27). És ahogyan a tagok különböznek, úgy a tagok zenei ízlése is különbözik. És egyértelmű, hogy mind a hívő klasszikus zenész, mind a hívő könnyűzenész a fület szeretné magáénak tudni Krisztus testében. De hála a teremtető Istennek, aki a testre két fület rakott, ezen nem fogunk összeveszni. Az meg, hogy kié legyen a bal, és kié legyen a jobb, már egy másik vita témája...

Testvéri szeretettel:

■ KOVÁCS VIKTOR
hatodéves evangélikus teológushallgató, a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség könnyűzenei szakcsoportjának tagja, a Zarándokének belső szerkesztőbizottsági tagja

Folytatásra hangolva

Egy testvér-gyülekezeti kapcsolat is többé-kevésbé úgy működik, mint minden más kapcsolat. Ha nem dolgozunk, teszünk érte, megfárad és végül megszűnik. Vannak és lehetnek csúcsok és hullámvölgyek, de a kapcsolat minősége mindenképpen attól függ, hogy a benne lévők mennyire gondolják komolyan.

kiafelújításhoz), most mi vigyünk valamit, amivel megajándékozhatjuk őket.

A harmincöt fős delegáció két ajándékkal lepte meg a vendéglátókat. Egyrészt *Antal Bálint* Szélrózsán is bemutatott művét, az *Eredendő bűn* című diameditációt szövegeztük meg *Jenei József* német fordításával.

FOTÓ: KATI KRÜGER

A bonyhádi és az erdingi evangélikus gyülekezet között a kilencvenes évek közepe óta aktív a partnerkapcsolat. Akkor a München melletti település evangélikus közössége kérésre magának testvérgyülekezetet, és mivel tagjai közül többen Bonyhádról vagy környékéről származnak, egyértelmű volt, hogy magyarországi partnert választanak. Az akkori erdingi lelkipásztor, *Friedrich Falkenstein* és *Krähling Dániel* bonyhádi lelkész azóta barátsággá erősödött találkozásai után a gyülekezet évek óta hol Erdingben, hol Bonyhádon éli át újra ennek a kapcsolatnak minden áldását. Nemcsak idősebbek, de fiatalok is találkoznak rendszeresen mindkét helyszínen.

Idén július 29-e és augusztus 2-a között hívtak meg bennünket bajor testvéreink, mivel ők tavaly töltöttek nálunk egy programokban gazdag hetet. A meghívással együtt vetődött fel részünkről az a gondolat, hogy miután Erdingből annyiszor kapott már segítséget a bonyhádi gyülekezet (templomrenoválásokhoz, paró-

Másrészt a gyülekezet két éve alakult kórusa *Ányos Andrea* vezetésével tartott koncertet a vasárnapi istentisztelet keretében. Mindkét előadást nagy tetszéssel és örömmel fogadták vendéglátóink. Az elmúlt években rendszeresen kapcsolatot tartók mellett a fiatalok csapata és a kórus középgenerációja is részt vett a vendéglátók által szervezett élményszegény programokban. A tartalmas együttlét megerősített bennünket és őket is abban, hogy a kapcsolatot folytatni kell.

Daniel Tenberg igazgató lelkésszel és *Horst Potempa* partnerkapcsolattért felelős vezetővel, valamint *Somogyvári Imre* bonyhádi felügyelővel folytatott megbeszélésünk alapján idén ősszel szeretnénk – a bajor-magyar testvérkapcsolatok tárgyalásaihoz igazítva – újragondolni az egykor megkötött szerződést, hogy jövő augusztusban itthon tudjuk ünnepélyesen aláírni a folytatásról szóló dokumentumot.

■ ARADI ANDRÁS
lelkész (Bonyhád)

Ki hol olvassa az EvÉletet?

Vekszli Zsuzsanna kenyeri olvasónk például a Börzsönyben, az ország harmadik legmagasabb pontján, a 939 méter magas Csóványoson...

■ MENYES GYULA *felvétele*

HIRDETÉS

Konferenciafelhívás

A Magyarországi Luther Szövetség október 30-án 10 és 18 óra között a Deák Téri Evangélikus Gimnázium (Budapest V., Sütő u. 1.) dísztermében konferenciát szervez *Az ügynökkérdés feldolgozásának egyházi fogadtatása és teológiai értékelése* címen.

A konferencia fővédnökei: *Ittész János* elnök-püspök, *Próhla Gergely* országos felügyelő.

A konferencia célja a Magyarországi Evangélikus Egyházban öt éve folyó tényfeltáró szakmai munka és az ennek első dokumentációjaként kiadott, sokféle visszhangot kiváltott *Háló* című kötet (Luther Kiadó, 2010) egyházi fogadtatásának nyílt megbeszélése, összhangban a szövetség egyik céljával: „Az evangélikusság iránt érdeklődők vagy abban megerősödni kívánók számára segítségnyújtás.” Az úgynevezett „ügynökkérdés” véleményünk szerint nem csupán történeti, hanem mindennekélvánt teológiai és egyházi nyilvánosság előtti megvitatása az egyház érdeke, s ugyanakkor egy ilyen alkalom a további kutatást is kedvezően befolyásolhatja.

A konferencián való részvétel ingyenes és nyitott minden érdeklődő számára. A szervezők által felkért előadókon kívül bárki jelentkezhet egy 20 perces (maximum 7 oldalas, ritka sortávval gépelt) előadással. Az előadások megbeszélésére és a hozzászólásokra körülbelül kétórás fórumot is tervezünk.

Kérjük azokat, akik előadást kívánnak tartani, hogy jelentkezésüket a tervezett előadásuk címével és körülbelül tízmondatos összefoglalóval együtt augusztus 31-ig küldjék el az alábbi címre: Magyarországi Luther Szövetség – Evangélikus Hittudományi Egyetem, 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.

A konferenciára elektronikus úton is lehet jelentkezni az alábbi postafiókok egyikén: fabiny.tibor@gmail.com; pgrendorf@hdsnet.hu.

Erős vár a mi Istenünk!

A konferencia szervezői:

Dr. Fabiny Tibor egyetemi tanár, a Magyarországi Luther Szövetség elnöke
Grendorf Péter evangélikus lelkész, a Magyarországi Luther Szövetség ügyvezető titkára

Losung a szekrényben, Bethlen a várban

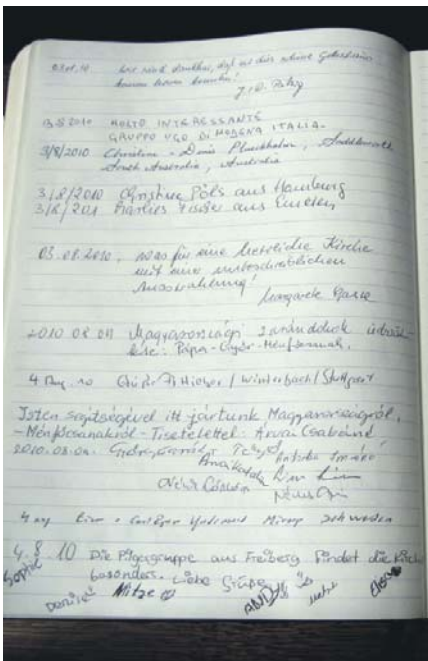
Magyarországi zarándokok a reformáció emlékhelyein

Ötnapos augusztus eleji németországi „re-túra”-nkat a ménfőcsanaki, evangélikus *Tóth Zoltán* hívta életre. Győri, ménfőcsanaki, győriújbaráti érdeklődők, valamint néhány távolabb lakó jelentkezett rá. Célunk az volt, hogy az átélt élmények révén közelebb kerüljünk a reformációhoz. *Luther* és a lutheránus történelem nyomait követtük, nem megelégedve a magyar múlthoz és jelenhez való kapcsolódásokról.

Valamennyien először jártunk Herrnhutban, ahol az evangélikus bibliaolvasó *Útmutató* készül, számos nyelvre lefordítva. *Szakács Tamás* – az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület hírlevelében közölt – előadásának nagy szerepe volt abban, hogy idetaláltunk.

A ma már világszerte több mint nyolcszázezer tagot számláló herrnhuti missziós testvérgyülekezet sokféle tevékenységet folytat, számunkra mégis az volt a legnagyobb élmény, amikor egy nagy fehér szekrényt kinyitottak előttünk, és megmutatták az összes eddig megjelent *Losungból* álló gyűjteményt. Bemehettünk abba a szobába, ahol a – szintén hófehér – ovális asztalon történik az *Útmutató* igéinek a sorsolása. (A testvérközösség egyházunkra gyakorolt hatásáról lásd dr. Lackner Pál püspök írását lapunk 1. oldalán. – A szerk.) Láthattuk a főtéren a hatalmas, mégis derűs templomtermet belülről, a közösség asztalával és címeivel. Az egyik iskola tábláján az ismerős *Comenius* nevét olvashattuk, a cseh testvérét, akinek üldözött hit-sorsosait 1722-ben *Zinzendorf* gróf befogadta itteni birtokára.

Égészen más stílusú evangélikus

Vendégkönyv a magyar zarándokcsoport bejegyzésével

templomot csodáltunk meg Drezdában, a szász választófejedelmek fényes fővárosában. Barokk pompáját azért bámuljuk igazán, mert ismerjük az 1945-ben lebombázott épület felemelő történetét is. A 2005-ös átadást megelőzően csak emlékeztetőül meghagyott romhalmaz állt a helyén. Ma a templom a háború utáni megbékélés jelképe, hiszen volt ellenségek együtt építették újjá.

A drezdai múzeumban a földi kincseket csodáltuk – az erfurti kolostorban az égiekről beszéltünk. Nem tudjuk, melyik celláska volt a szerzetes *Lutheré*, de ablaka a kerengőre nézett, amelyet ők keresztútnak neveztek, mert ott sétálva a Megváltó passióján elmélkedtek.

A lipcsei Tamás-templomban éppen

szólt az orgona, mikor beléptünk, mégpedig a régi, a Bach-korabeli. Az „ötödik evangélista”, aki a reformáció szellemiségét a zenében teljesítette ki, csodálatosan felújított múzeumot kapott a templommal szembeni épületben.

„Vittenberga” most is tárt karokkal várja a magyarokat. Templomaiban anyanyelvünkön írt ismertető is olvasható. A 16. századból 442 itt tanuló honfitársunkról tudunk. A németek után mi voltunk a legnépesebb náción, s a reformáció századában nekünk, magyaroknak ez volt az első számú egyetemünk. Később sem lehetett kicsi a jelentősége, mert idegenvezetőnk a *Luther-házban* azt mondta, hogy egyszerre ezer magyar is járt az egyetemre. A diákok egy csoportja körülülhette az asztalt a reformátor máig kegyelettel megőrzött szobájában. Magyarok is hallgatták prédikációját a szószékről, amelyet szintén nagy becsben tart a múzeum.

Természetesen nem mulasztot-

tuk el *Luther* sírjának megkoszorúzását a vártemplomban. Születésének és halálának helyszínét, Eislebent is felkerestük. A szülőház frissen felújítva és kibővítve várja a látogatókat. A család történetén kívül a városka gazdaságáról is sok mindent bemutat a kiállítás. A Péter-Pál-templomot (ahol *Luthert* keresztelték) és a *Sterbehaust* (ahol reformátorunk elhunyt) viszont éppen most újítják fel, ezek tehát a jövőben tartogatnak meglepetéseket.

Ellátogattunk Wartburg várába, a német Biblia szülőhelyére. „*Jörg* lovagnak”, *Bölcs Frigyes* látszatfogságban tartott vendégének kis dolgozószobáját többen nem először láttuk. Örömmel fedeztük fel ennek előterében *Bethlen Gábor* erdélyi fejedelem arcképét. A lovagvár leg híresebb magyar lakójára, *Árpád-házi Szent Erzsébetre* koszorúzással emlékeztünk.

Nürnberg és Augsburg is a reformáció városa, s számos ponton kapcsolódik a magyar történelemhez. Hitvallásunk is „ágostai” (1530), és az

életünk kereteit jelentősen befolyásoló híres vallásbéke is (1555). Az augsburgi Szent Anna-templom *Luther*-szobájában hagytuk utolsó emlékszalagunkat.

Szó esett az úton a reformáció neves művészeiről, többek között *Cranachról* és *Dürerről*, valamint más olyan személyiségekről, akik a megtekintett műemlékekhez, az érintett városokhoz és tartományokhoz kapcsolódnak. Reggeli és esti áhítatainkon felhasználtuk *Luther Márton* írásait. Némelyeknek meglehetősen az aktualitása.

Az utolsó együtt töltött esténken egy kis nürnbergi hotelben úrvacsorát vettünk. Itthon szerkesztett liturgikus-énekes füzetkénk a *Kenyérré váló rózsza* címet viselte. A *Luther-rózsa* jelképes üzenete volt a vezérfonalunk – középpontban a kereszttel.

Erről a középpontról meg nem fedkezve várjuk a reformáció ünnepe előtti pénteket, amikor a győriújbaráti gyülekezeti teremben szeretnénk feleleveníteni úti élményeinket.

■ GOÓR JUDIT

Herrnhutban – a terem, ahol az Útmutató ígét kisorsolják

„Hajnalcsillag kél fel szívetekben”

Vénusz-sarló az esti égen augusztus 20-án

A Szentírás a Naprendszer planétái közül egyet említ: a Hajnalcsillagot, más néven Esthajnalcsillagot.

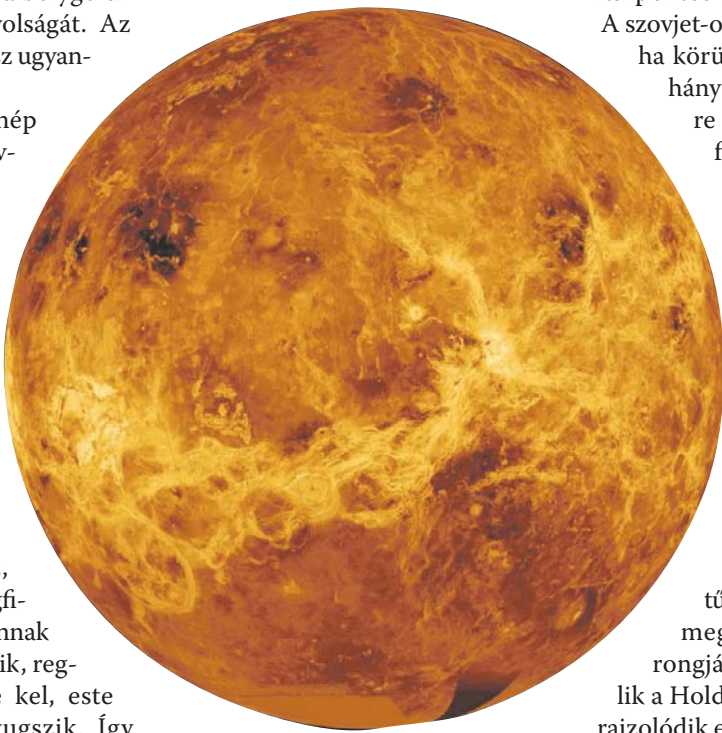
A bibliai leírások szakrális tartalma mellett érdemes figyelmet fordítani az égitest fizikai tulajdonságaira is. Mindennek külön aktualitást kölcsönöz, hogy 2010 nyarán a kora esti égbolt feltűnő látványossága-ként tűndököl – legfényesebben augusztus 20-án, amikor a bolygó elérí legnagyobb naptávolságát. Az Esthajnalcsillag, a Vénusz ugyan-is bolygó!

A hagyományos, a népajkán, sőt a mai köznyelvben is elterjedt elnevezéssel ellentétben a Vénusz nem a nukleáris fúzióval energiát és fényt termelő csillagok, hanem a fényt visszaverő, központi égitestünk körül keringő égitestek, régiesen a „bolyongók” családjába tartozik. Mivel közelebb kering a Naphoz, mint a Föld, a földi megfigyelő számára mindig annak szomszédságában látszik, reggel közvetlenül előtte kel, este nem sokkal utána nyugszik. Így könnyen érthetővé válik a költői „Esthajnal” kifejezés.

A bolygóról sokáig az a képzet élt, hogy fizikai és biológiai viszonyai az ősi Földéhez hasonlóak: felszínén pompás fajtaválasztékban pompázó

őserdő burjánzik, mely dinoszauruszokhoz hasonló őslényeknek nyújt kiadhatatlan táplálékot. Nevét is a szépség és a szerelem istennőjéről nyerte.

A 20. század második felében azonban a csillagászati műszertechnika fejlődése, a radarvizsgálatok, majd az űrszondás mérések egy egészen más Vénusz képét rajzolták

meg. Egy pokoli világ képét, mely az üvegházhatás révén oly forró, hogy megolvadna rajta az ólom. A nyomás a Földön megszokottnak a százszorososa. Így ha szkafanderos úrhajós lép-

ne a felszínére, pillanatokon belül úgy összelapulna, mint egy összetaposott konzervdoboz. A szén-dioxidból álló légkörének narancsos színű felhőiből hulló csapadék halálos kénssavból áll.

Mindezek ellenére az ember elküldte követeit az Esthajnalcsillagra. A körülötte pályára állt amerikai űreszközök részletes radarmérésekkel pontos térképeket állítottak elő. A szovjet-orosz szondák – a mostoha körülmények miatt csak néhány másodperces működés-re kalibrálva – a felszínen fényképeket készítettek, a tudomány eszközeivel megjelenítve e pokoli világ arcát.

A Földünkkel szinte megegyező méretű bolygósomszéd ebben az időszakban az esti délnyugati égbolton ragyog. Szabad szemmel fényes csillagnak látszik. A legkisebb csillagászati távcsőbe tekintve is feltűnik kiterjedése, a műszer megmutatja a bolygó korongját. Megfigyelhetővé válik a Holdéhoz hasonló fázisa, ki-rajzolódik egyre vékonyodó sarlója. A Vénusz-sarló, melyet az átlagosnál élesebb szeműek messzelátó nélkül is észlelhetnek, sőt amely – ha a Hold fénye nem zavar – akár árnyékot is vethet.

■ REZSABEK NÁNDOR

Istentiszteleti rend • 2010. augusztus 15.

Szentháromság ünnepe után 11. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 18,9–14; 2Sám 12,1–15a. Alapige: Fil 3,7–14. Énekek: 456., 402.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; du. 6. Balicza Iván; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Gertrud Heublein; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Bátorvitzky Gábor; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovitzky Éva; de. 11. (úrv.) dr. Lackner Pál; du. 6. Gáncs Péter; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. Missura Tibor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) dr. Bácskai Károly; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) dr. Szentpétery Péter; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. dr. Szentpétery Péter; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 72. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Grendorf-Balogh Melinda; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Grendorf-Balogh Melinda; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kopf András; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kopf András; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Hulej Enikő; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Hulej Enikő; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (úrv.) dr. Lacknerné Puskás Sára; **Soroksár, Otthon Közösségi Ház, Sztítás u. 112.** du. 4. Győri János Sámuelné; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Názáret-templom, Mátraszentimre-Bagolyirtás** de. fél 12. Veperdi Zoltán.

Istentiszteleti rend • 2010. augusztus 15. – Balaton

Alsódörgicse de. 11.; **Badacsonytomaj** de. 9.; **Balatonalmádi (Bajcsy-Zs. u. 5.)** du. 4.; **Balatonboglár** de. 11.; **Balatonfenyves (református templom)** du. 6.; **Balatonfüred** de. 9.; **Balatonszárszó (evangélikus üdülő)** de. 11.; **Fonyód** de. fél 10.; **Hévíz** du. fél 5.; **Keszthely** de. fél 11.; **Kisdörgicse** du. fél 2.; **Kőtcse** de. 10.; **Kővágóörs** de. fél 12.; **Mencshely** de. 11.; **Nemesleányfalu** du. 2.; **Révfülöp** de. 10.; **Siófok** de. 10.; **Sümeg** du. fél 3.; **Szentantalfa** de. háromnegyed 10.; **Veszprém** de. 10.; **Zánka** de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELEK
Hévíz de. fél 10.; **Siófok (kápolna)** de. fél 10.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Programok internetezéshez: Chrome

Most induló cikksorozatunkban az öt legnépszerűbb böngészőt mutatjuk be. A programok mindegyike kibővíthető, mi azonban azokra a felhasználókra koncentrálunk, akik nem kívánnak kiegészítőkkel bibelődni, hanem telepítés után már csak internetezni szeretnének.

Az átlagfelhasználó számára leginkább keresőjéről ismert Google készítette el a *Chrome*-ot. Ez nemcsak beürendben az első, hanem mind közül a legfiatalabb versenyző is. 2008. szeptember 2-án jelent meg. Újonc-ként már akkor is komoly tudást kellett felmutatnia a versenybe kerüléshez, de két év alatt persze nagy fejlődésen is átesett a Chrome, rengeteg újdonság került bele.

A legfrissebb stabil kiadás jelenleg az 5.0.375.xxx-nél tart. A pontos verziószám olyan gyorsan változik, hogy kár is leírni, mert a lap megjelenésére már lehet, hogy csiszolatnak is egy kicsit a böngészőn.

Beépített Flash és összeomlás-védelem

A most aktuális verzió mindenestre már tartalmazza a beépített Flasht, ami a neten főleg reklámokban és játékokban feltűnő izgó-mozgó(-hangos) tartalmak lejátszásához szükséges. A Flash külön is telepíthető a számítógépre, de azzal, hogy a Chrome-ot installáljuk, már fel is raktuk – pont abba az irányba mozdul a Google, amely ezt a cikksorozatot is vezérli: egyetlen telepítéssel minél teljesebb internetezési élményt kapjon a felhasználó. A Chrome a Flash frissítéseire is figyel, ezáltal segítve, hogy a száz legnagyobb weblap 85 százalékán használt Flash technoló-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

giából mindig a legbiztonságosabb, új verzió legyen meg.

A Flashhez (is) kapcsolódik az a megoldás, melyet a Google Chrome hozott el a böngészők világába. A szoftver külön kezeli a megnyitott lapjainkat, így ha az egyik oldal valamiért lefagy, nem kell azzal szembeszűljünk, hogy használhatatlanná válik és összeomlik az egész böngésző. Ennek a funkciónak mindenki át tudja érezni az előnyét, ha az egyik kifagyó oldal miatt vesztette már el a másik megnyitott oldalon írt szövegét.

Parlez-vous français?

Az angol szövegekkel még csak csak elboldogulnak sokan, de más nyelvek már komolyabb gondot jelenthetnek. Ezen segít a jelenlegi böngészőverziók közül egyedül a Chrome-ba beépített *Google Fordító* szolgáltatás. Ezzel azonnali és teljes fordítást kaphatjuk meg az éppen látogatott oldalnak. Verset persze ne fordítsunk vele, és magyaros szövegek előállítására sem képes. Arra viszont pont jó, hogy francia, német, macedón vagy éppen indo-

néz nyelvű honlapokon lássuk, hogy melyik menüpont mit jelent, illetve nagyjából megértsük az oldalon lévő szöveget.

További hasznos funkciók

Ezekon kívül egyedi megjelenést biztosító felhasználói felületek (témák), inkognitó mód (amely elrejt minket a weboldalakról), egybegyűrt cím- és keresősáv, a könyvjelzők és böngészőbeállítások számítógépek közti szinkronizálása (Google-fiókkal), helyesírás-ellenőrzés, valamint több ezer kiterjesztés várja a Chrome-használókat.

Apróság, de biztonsági szempontból fontos, a megtévesztő oldalak ellen hasznos megoldás, hogy a Chrome alpból kiemeli az URL-címekben a fődomaint, így téve egyértelművé, hogy az *otpbank.hu/akármi/bármilyen* című oldalról járunk, vagy csak egy *otpbank.atveres.cn/akármi*.

Nem funkció, hanem saját tapasztalatokon és objektív méréseken is alapuló tény: a Chrome igen gyors. Bár a hamar változó verziók világában nagyon nehéz megmondani, hogy éppen melyik a leggyorsabb böngésző, de ez a „számháború” az átlagfelhasználót talán nem is nagyon érdekli. A lényeg, hogy aki Chrome-ot használ, annak – megfelelő internetkapcsolat esetén – egészen biztosan nem lesz gondja az internetezés sebességével.

■ BALOGH CSABA

A Google Chrome böngésző ingyenesen letölthető
<http://www.google.hu/chrome>

A böngészőhöz letölthető kiegészítők galériája
<https://chrome.google.com/extensions?hl=hu>

EVÉL&LEVÉL

Közös asztal konferencia Szentetornyán

Az evangélikus cigánymisszió szervezésében *Közös asztal* elnevezéssel július 30-ától öt napig tartó tábor rendeztünk cigányoknak és nem cigányoknak. A tábor igei vezérfontalát az *Efezusi levél* ötödik fejezete adta: „Sötétségből világosság gyermekei”.

A tábort évek óta megrendezzük azokon a településeken, ahol az evangélikus gyülekezetben vagy annak közelében cigány testvérek élnek. Voltunk már a nógrádi Béren, illetve

néhányan, akik részt vettek a korábbi táborok valamelyikében. *Bakay Péter* főszervező úgy fogalmazott: ezzel az eseménnyel „körbeértünk” az országon.

A *Közös asztal* konferenciára – amelynek célja, hogy romák és magyarok közelebb kerüljenek egymáshoz és Istenhez – a helyiek mellett az ország számos pontjáról érkeztek cigányok és nem cigányok, mintegy hatvanan. A mindennapi életben a cigányoknak is szűk-

latba. Az igaz, hogy nem jönnek el minden egyes egyházi alkalomra az itt élő romák, de van törekvés a szívükben – a tábor után többen fogadkoztak, hogy ezután mindig ott lesznek a gyülekezetben.

Az idei konferencián is minden napot áhítattal kezdtünk, és azzal is fejeztünk be. A péntek a bemutatkozások jegyében telt, majd e sorok írója tartott áhítatot. Szombaton bibliakörök, kézműves-foglalkozások, kulturális és zenei programok voltak, az esti áhítatot *Varga Mihály*, a békési pünkösdi gyülekezet egyik igehirdetése is megbízott cigány szolgálója tartotta. A vasárnap délelőtti istentiszteleten *Szeverényi János* országos missziói lelkész hirdette az igét. Délután Kardokútra, Magyarország hét természeti csodájának egyikéhez, a Fehér-tóhoz látogattunk, majd *Orbán Attila* evangélikus lelkész az afrikai, *Jenei Ottó* misszionárius pedig a kárpátaljai misszióról tartott előadást.

A hétfőt *Deák László* orosházi lelkész áhítatával kezdtük, majd a délelőtti Gyopárosfürdőn töltöttük, délután *Kovalcsik Katalin* néprajzkutató *Cigányok a nagyvilágban* címmel tartott előadást. Ezt követően a kárpátaljai Amaro Del (Mi Istenünk) cigány együttes lépett fel bizonyágtévé lélekkel és kiváló zenével a Békés megye több településéről érkezett nagy létszámú közönség előtt.

A táborlakók kedden *Györfi Mihály* nyírteleki lelkész reggeli áhíta után vettek búcsút egymástól.

LACZKI JÁNOS
másodlelkész (Orosháza)

FOTÓ: BAKAY PÉTER

Nyírteleken, és két alkalommal adott otthont a rendezvénynek a dunántúli Sárszentlőrinc.

Idén az Orosházához tartozó Szentetornyára esett a választás, mivel itt még nem rendeztünk találkozót, valamint az itteni evangélikus gyülekezet tagjai közül is voltak már

séges, hogy az Úr Jézus Krisztus ott legyen a szívükben.

Köztudott, hogy a cigányok eredetileg katolikusok. A Szentetornyai cigányok az evangélikus egyházzal a hittanoktatás, az istentiszteletek és a különböző kézműves-foglalkozások alkalmával kerültek kapcsol-

EVÉL&LEVÉL

Válasz id. dr. Hafenscher Károlynak

Az *Evangelikus Élet* augusztus 1-jei számának 15. oldalán, az *EvÉl&levél* rovatban olvastam *id. dr. Hafenscher Károly Hiányérzet és dezavualt világszervezetek* című olvasói levelét, melyben kritikusán szól az egyházunk tényfeltáró bizottságának *Háló* című kötetében közölt, *A protestáns világszervezetek (KBK, EVT, LVSZ) a „Világosság” rezidentúra fényében* című tanulmányomról.

A levél szerzője a kötetben megjelent életrajzomból meglepő módon azt emeli ki, hogy „1977-ben született kecskeméti könyvtáros” vagyok. Jóllehet ugyanonnan az is kiderül, hogy alapvégzettségem történész, és a tényfeltáró munkában értelemszerűen ilyen minőségben veszek részt.

Különösen nagy kihívás egy történész számára, ha a közelmúlt történetét kutathatja. A történettudomány sajátja, hogy a kutatók legtöbb esetben olyan korszakkal foglalkoznak, amelynek nem voltak szemtanúi. Való igaz, hogy koromnál fogva nem éltem át a szocializmus nehéz, az egyházat különösen is megpróbáló évtizedeit. Feltételezem, hogy születési évem megemlékezésével erre kívánt utalni a cikk írója. Nem gondolom azonban, hogy egy tanulmány megítélésénél ez az illetékeséget megkérdőjelező szempont lehet.

Hafenscher lelkész úr a tanulmányommal kapcsolatos észrevételeit nem sokkal a kötet megjelenése után levélben bővebben kifejtette. Levelére néhány nap elteltével válaszoltam. Most a nyilvánosság előtt sem tudok mást írni, mint akkor.

A tényfeltáró bizottság megbízatása az állambiztonsági szervek Magyarországi Evangélikus Egyházzal kapcsolatos iratainak feltárására és bemutatására szól. Tehát nem lehet feladatunk teljes képet adni egyházunk 1945 utáni történetéről. Ez a munka mind erőnk, mind időnket messze meghaladná. Ennek megfelelően a *Hálóban* megjelent tanulmányom – a levél állításával ellentétben – nem az egyházi világszervezetek Magyarországgal kapcsolatos tevékenységéről szól, hanem arról, hogy az Állami Egyházügyi Hivatal és a hírszerzés hogyan működött együtt a „Világosság” rezidentúra keretében ezen világszervezetek megfigyelésére.

Elsősorban azt kívántam bemutatni, hogy a kommunista diktatúra egyház-üldöző szervei milyen módszerekkel szereztek információkat, és mennyire tendenciózus egyoldalúsággal, szűk látóköriűen ítélték meg a nemzetközi egyházi szervezetek tevékenységét. A bizottság célkitűzésének megfelelően deklaráltan az állambiztonsági szervek iratai, jelen esetben a „Világosság” rezidentúra dossziéi szolgáltattak forrásként, s célom éppen ezek bemutatása volt.

Más szóval: a dolgozatomban leírtakat nem én állítottam tényként, hanem az iratokban találtakat idéztem, illetve foglaltam össze. Ezt több ponton is hangsúlyoztam. Mindezekből következik, hogy tanulmányommal természetesen nem akartam „dezavualni” a világszervezeteket, hanem – e szóhasználatnál maradván – azt mutattam be, hogy a magyar állami szervek miként „dezavualták” őket.

Végezetül még egy megjegyzés. A tényfeltáró bizottság tanulmánykötetében megjelent dolgozatok mindegyikét más-más szerző jegyzi, akiknek személyes munkamódszerét és látásmódját, adott esetben álláspontját tükrözik az egyes írások. Így tehát szó sincs arról, hogy a tanulmányok tartalma „egyházunk hivatalos álláspontjává vált” volna.

■ ITTÉZS ÁDÁM történész (Kecskemét)

„Az Úr csodásan működik” – árvízkárosult gyermekek Órimagyarósdon

Tisztán előttem van az a kép, amikor *Rostáné Piri Magda*, a Vasi Egyházmegye esperese a júniusi lelkesítő munkaközösségi ülésen felvetette az árvíz-károsult gyermekek javára megszervezendő augusztusi tábor ötletét. Akkor én még – több kollégámmal ellentétben – nem jelentkeztem segítőknek. Teltek a hetek, és szinte már el is feledkeztem a felvetésről, amikor egyik nap megérkezett az a körlevél, amelyben esperes asszony többek segítségét kérte a tábor lebonyolításához. Első információként annyit lehetett tudni, hogy augusztus 2–8. között közel negyven felsőszolcai gyermek (6–18 évesek) és az őket kísérő két édesanya fog Órimagyarósdon táborozni.

Amikor visszaemlékezem a hét eseményeire, és próbálom szavakba önteni mindazt, amit átélhettem a gyerekek között, a címbe említett szép énekünk kezdősora jut eszembe. Azt gondolom, mindannyian, akik részt vettünk a táborban, valóban megtapasztalhattuk Isten csodás működését, újjáteremtő és közösséget formáló erejét.

Megható módon a nagyrészt egyházi kötődés nélküli gyermekek, felnőttek a számukra eleinte idegen közegben rövid idő elteltével egy szívvel vettek részt a bibliai történetek feldolgozásában, az esti áhítatokon, és késő estébe nyúlóan lelkesen tanulták és zengték az addig számukra teljesen ismeretlen ifjúsági énekeinket. A rendszeres tábori programok, különféle foglalkozások, játékok, kézműveskedés mellett szombathúzi és községi kirándulásra is sor kerülhetett. A szombati napon pedig Órimagyarósdon a község lakóival közösen falunapon vehettek részt a messziről érkezett gyermekek és felnőttek.

Jó volt látni az elmúlt hónapokban sok nehézséget, keserűséget, az árvíz pusztítását végignéző, mégis mosolyogni, örülni tudó, csillogó szemeket. A szövődő barátságokat, az összetartás, az önzetlenség megmutatókozó emberei példáját. Hálás vagyok azért, hogy részese lehettem annak a kis közösségnek, amely abban a pár napban formálódott.

PAPP JUDIT beosztott iskolalelkész (Köszeg)

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

Álláshirdetés

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium a 2010/2011-es tanévre felvételt hirdet *testnevelés szakos* tanári állásba (feladat: fiúcsoportok testnevelés-óráinak ellátása), valamint *földrajz (–biológia) szakos* tanári állásba. Képesítési feltétel: felsőfokú végzettséget igazoló szakirányú középiskolai tanári oklevél. Felekezetiükhöz kötődő, keresztyén tanárok pályázatát várjuk. Csatolandó mellékletek: önéletrajz, keresztelési igazolás, lelkeszi ajánlás, pedagógiai elképzelések, diploma másolata. A pályázatokat augusztus 19-ig kérjük *Kézdy Edit* igazgatónak címezve a gimnázium címére postán (1052 Budapest, Sütő u. 1.) vagy e-mailben (gimnazium@deg.sulinet.hu) küldeni. Az állás elfoglalásának ideje: szeptember 1.

Tisztelt Olvasóink!

Az *Evangelikus Élet* következő, augusztus 22–29-i (34–35.) száma összevont lapszámként, harminckét oldalon jelenik meg augusztus 22-én. Ára 500 forint. A 36. lapszám megjelenésének időpontja: szeptember 5-e. Továbbá értesítjük olvasóinkat, hogy szerkesztőségünk augusztus 18-ától 25-éig zárva tart.

APRÓHIRDETÉS

42 éves, 175/90, egyedülálló, hívő férfi korban hozzáillő, jó megjelenésű házastársat keres. Fényképes bemutatkozó leveleket várok „Nagyon hiányzol” jeligére a szerkesztőségbe.

Budán, a Budakeszi úton 47 m²-es, földszinti lakás kiadó. Érdeklődni lehet: Deák téri lelkeszi hivatal, *Karvai Ottó* gondnok, 20/413-6966.

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból augusztus 15-étől augusztus 22-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
14.30 / PAX <i>Raffay Sándor</i> (magyar dokumentumfilm, 2007) (36') 16.00 / Bartók rádió Összkiadás Giovanni Battista Pergolesi műveiből 20.00 / PAX <i>Nagytarcsa</i> (dokumentumfilm) 20.50 / m1 <i>A magyar dal napja 2009</i> Az egész országot megmozgatta a – Presser Gábor kezdeményezése nyomán létrejött – magyar dal napja, a zene ünnepe. A műsorban a Vígyszínház legjobbjbait láthatják. A legsikeresebb előadások, a legnépszerűbb musicalek garantálják a felhőtlen szórakozást.	6.20 / Duna Tv <i>Ezer év szentjei</i> (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2002) (30') Árpád-házi szent Margit 11.10 / TV2 <i>A szénbányász lánya</i> (amerikai filmdráma, 1980) (125') 13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház fél-órása 13.45 / m2 <i>Egymillió forintos hangjegy</i> Összeállítás az LGT slágereiből 19.35 / Bartók rádió <i>A Debreceni Kodály Kórus és a Debreceni Filharmonikus Zenekar hangversenye</i> 23.05 / Duna Tv <i>Mzetelen mennyország</i> (amerikai kalandfilm, 2001) (109')	6.25 / Duna Tv <i>Magyar történelmi arcképcsarnok</i> Simmelweis Ignác 11.10 / PAX <i>Jézusnak zenélek</i> (zenés film) 14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvonások</i> Jószai Sándor ikonfestő 19.40 / Kossuth rádió <i>Hol a nadrágom?</i> A Kaláka együttes gyermekdalaiból 21.55 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Händel: a-moll szonáta HWV. 374. és Bach: e-dúr partita BWV. 1006/a. 22.25 / HBO <i>A felolvasó</i> (amerikai–német romantikus dráma, 2008) (124')	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórája 19.05 / Bartók rádió <i>Kapcsoljuk a kaposvári református templomot</i> Kaposvári nemzetközi kamazenei fesztivál 21.00 / Duna Tv <i>Maroa</i> (spanyol–venezuelai filmdráma, 2005) (102') 21.10 / m1 <i>Nyomortúra</i> (osztrák–svájci–német filmdráma, 2006) (96') 21.30 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Marc-Antoine Charpentier: Te Deum 23.00 / Bartók rádió <i>A dzsessz klasszikusai</i> Bobby McFerrin
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i> 6.55 / Duna Tv <i>Vannak vidékek</i> (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008) Nagyvárad (53') 13.20 / Bartók rádió <i>Mocsári Károly zongorahangversenye</i> 15.00 / PAX <i>Sarepta</i> (dokumentumfilm) 18.30 / Kossuth rádió <i>Határok nélkül</i> 20.55 / m2 <i>Cseh Tamás-film</i> (magyar dokumentumfilm, 2000) (85') 21.50 / Duna Tv <i>Inkubátor</i> (magyar dokumentumfilm, 2009) (84') 23.00 / Viasat History <i>Élet és halál Rómában</i> Gladiátorok és rabszolgák	8.40 / Duna Tv <i>Virágkarnevál 2010 Debrecen</i> Élő közvetítés 11.00 / m1 <i>Schmitt Pál köztársasági elnök ünnepi beszéde</i> 11.04 / Kossuth rádió <i>A Hely</i> (riportműsor) A budapesti Szent István-bazilika 12.05 / Bartók rádió <i>Budapesti Bach-hét 2010</i> Pintér Anna orgonahangversenye (Deák téri evangélikus templom, június 10.) 12.23 / Kossuth rádió <i>Aratás után és sütés előtt...</i> 14.05 / Kossuth rádió <i>Arc-vonások</i> Fogarasi Gábor református lelkesz 21.40 / m1 <i>István, a király</i> (rockopera) Jubileumi díszelőadás a Társulat győzteseivel	11.00 / Bartók rádió <i>A népzenéről</i> Az én Erdélyem 12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó a szombathe-lyi evangélikus templomból</i> 12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> Elnémult harangok 12.35 / Duna Tv <i>Székely, „az eszményi szép apostola”</i> (magyar dokumentumfilm, 2008) (58') 13.10 / Bartók rádió <i>Miskolci nemzetközi operafesztivál 2010</i> Az ortodox és a bizánci egyházzene remekei 0.30 / m1 <i>Magyar vagyok? Nem annak születtem</i> (magyar dokumentumfilm, 2009) (47')	9.30 / m1 <i>Református magazin</i> 10.00 / m1 <i>Kajak-kenu világajnokság</i> Élő közvetítés Poznańból 10.04 / Kossuth rádió <i>Baptista istentisztelet közvetítése Berettyóújfaluból</i> Igét hirdet: Papp Dániel lelkipásztor 13.50 / m2 <i>Ars musica</i> Árpád-kori gregorián énekek 15.05 / Bartók rádió <i>Musica sacra</i> (egyházzenei magazin) 20.15 / Duna Tv <i>Az utolsó szabadtéri mozielőadás</i> (kínai filmdráma, 2004) 21.15 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i> Sztravinszkij: Kantáta Jan Dismas Zelenka: Missa Votiva

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Isten a gőgösöknek ellenáll, az alázatosaknak pedig kegyelmet ad. 1Pt 5,5 (Zsolt 25,20; Ef 3,12; Lk 18,9–14; Ef 2,4–10; Zsolt 148) Kemény lecke, áldott biztatás – egész hétre szólóan a heti igében. A gőg, persze, álruhában kísért meg, és észre sem vesszük, már nagyobbra tartjuk magunkat másoknál, sőt Isten-nél. Az alázat olyan isteni ajándék, amelyért lehet, kell, érdemes könyörögni. Csak az Istenre hagyatkozó alázatnak, azaz a helyes önértékelésnek és a helyes istenértékelésnek van jövője. Minden kegyelem! A kegyelmet pedig az alázatos szív tudja befogadni.

Hétfő

Urunk, tekints az ő fenyegetéseikre, és add meg szolgálidnak, hogy teljes bátorsággal hirdessék igédet. ApCsel 4,29 (Zsolt 74,10; Ez 17,1–6.22–24; Jn 10,11–21) Kevesebb lenne a morgolódás és az elégedetlenség az egyházban, ha több lenne az imádság. Igehirdetönkért konkrétan és általában az Isten szolgáláért imádkozni nem valamiféle „fölsleges jó cselekedet”, hanem az egyház létszüksége. A szolgálattelvőkért, lelkészekért, püspökökért mondott imádság áldás azoknak, akik mondják, s azoknak, akikért mondják. Mert Isten ezzel a szállal köt minket össze: az Atyát a gyermekeivel s a gyermekeket egymással. Az imádság földi életünk egyik legnagyobb lehetősége.

Kedd

Ha Isteneteket, az Urat szolgáljátok, akkor megáld kenyérrel és vízzel. 2Móz 23,25a (Jn 12,26; 1Móz 19,15–26; Jn 10,22–30) Isten közelségében élni biztonságot jelent. Nem földi luxust, nem különleges helyzetet, nem emberi kiváltságokat, hanem biztonságot. Aki Istent szolgálja, biztos lehet abban, hogy gondviselő Ura megad mindent, ami az élethez szükséges. Nem többet és nem kevesebbet. Elegendőt.

Szerda

Törekedjetek mindenki iránt a békességre és a szent életre, amely nélkül senki sem látja meg az Urat! Zsid 12,14 (Zsolt 42,3; Mk 7,24–30; Jn 10 31–42) A rejtőzködő Istent önhibáinkon kívül nem láthatjuk. Így gondoljuk mi, emberek. De vajon észrevesszük-e a magát megmutató, kinyilatkoztató Istent, meghalljuk-e a megszólaló Teremtőt? A levél szerzője a bennünk lévő akadályra hívja fel a figyelmet. Hogy ne legyen akadály, törekedjetek mindenki iránt békességre. Nem egy akcióról, hanem egy életformáról van szó. Ugyanígy akkor is, amikor az Isten erőterébe igyekvő, Istenhez ragaszkodó élet-ről („szent élet”) beszél. A keresztyén ember jellemzője nem a tökéletesség (egyszerre bűnös és igaz), hanem az igyekezet.

Csütörtök

Nem hagysz engem a holtak hazájában. Zsolt 16,10 (Jn 11,26; 1 Pt 5,1–5; 1Jn 1,1–4) Hogy mi vár ránk életünk végén, nem tudjuk. Egyirányú utcában megyünk kifelé a földi valóságból. Az előrementek nem adnak információt. A titok titok marad. A reménységet az Isten iránti bizalom élteti bennünk: ő nem hagy minket a holtak hazájában. Többet nem tudunk, de ennyi elég. Az egész életet más összefüggésbe helyezi, s igazi perspektívát sejtet.

Péntek

Az élő Isten megment és megszabadít. Dán 6,28 (1Jn 4,9; Lk 22,54–62; 1Jn 1,5–10) Kulcsszó: az élet. Az élő Isten étettel ajándékozott meg, mi, emberek azonban a mulandóság hálójába kerültünk, s újra meg újra odalavírozzuk magunkat. Isten él, és ma is életet kínál. Egyedül ő képes megmenteni az értelmetlen étlettől és megszabadítani a végleges elmúlástól. Közelségében jóságával kiteljesedő életre hív, amely áthidalja a biológiai lét születését és pusztulását. Már itt elkezdődhet, s „odaát” folytatódhat az, amit Isten életnek hív, és számunkra készített el. Csak ebben az életet adó kegyelemben van reménységünk.

Szombat

Íme, újjáteremtek mindent. Jel 21,5a (Zak 3,9c; Ézs 26,1–6; 1Jn 2,1–6) A hét utolsó napja az ősi keresztyén tradíció szerint az elmúlásra, a világ véges voltára irányítja a figyelmünket. Az, hogy minden elmúljon, véget érjen, elpusztuljon, a gonosz terve. Meg is tesz tervének megvalósulásáért minden lehető. Isten teret azonban egészen más. A teremtet világ tönkrement, az élet pusztul, minden a vég felé halad. Isten szándéka éppen ennek az ellenkezője: az ő terve, elképzelése, akarata az, hogy újjáteremt mindent. Ez a mi reménységünk: a hét végén, az élet végén, a világ végén.

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

HIRDETÉS

A Debreceni Evangélikus Egyházközség minikollégiuma felvételt hirdet Debrecenben felsőoktatási intézményben nappali tagozaton tanulmányokat folytató hallgatók részére a 2010/2011-es tanévtől.
A kollégium Debrecen belvárosában található (Miklós utca 3.); elhelyezés két kétágyas, illetve egy háromágyas szobában. Díj: 12 000 Ft + rezsi.
A jelentkezéshez csatolni kell lelkeszi ajánlólevelet, valamint kézzel írott önéletrajzot. A jelentkezés határideje: augusztus 20. Érdeklődni lehet *Réz-Nagy Zoltán* lelkesz-nél a 20/824-4077-es vagy *Balázs Viktória* lelkesz-nél a 20/824-7865-ös számon.

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evelet.hu, www.evangelikuselet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line:** Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Rovatvezetők:** Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

